

# Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER  
ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART  
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

11<sup>E</sup> JAARGANG

WOENSDAG 22 DECEMBER 1926

No. 573

## INHOUD.

	Blz.
DE ONTWIKKELING DER EXPORTCREDIETVERZEKERING	
I door <i>Mr. E. L. G. den Dooren de Jong</i> .....	1118
Het Zeehaven-vraagstuk te Semarang II (Slot) door <i>Ir. J. H. G. van de Graaff</i> .....	1120
De praktijk van het Kernwezen door <i>Ir. B. Bölger</i> ....	1122
Antwerpen door <i>Mr. W. Suermondt Lzn.</i> .....	1124
Bescherming der Suikerindustrie door <i>J. M. van Bommel van Vloten</i> .....	1124
Protectie, Retorsie, enz. door <i>Prof. Dr. W. C. Mees R. Azn.</i> met naschrift door <i>Dr. J. Oortwijn Boljes</i> .....	1125
De Rijksmiddelen .....	1126
RUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Het tweede jaar schadevergoedingsregime I door <i>Dr. F. H. Repelius</i> .....	1128
MAANDOLJFERS:	
Overzicht der Rijksmiddelen .....	1130
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN .....	
Geldkoersen.	Bankstaten.
Wisselkoersen.	Effectenbeurzen.
	Goederenhandel.
	Verkeerswezen.

## INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra.*

## ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

## COMMISSIE VAN ADVIES.

*Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. E. Moresco; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.*

Gedelegeerd lid: *Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.*Redacteur-Secretaris: *D. J. Wansink.*Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.*

Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en girorekening No: 6729.*

21 DECEMBER 1926.

De geldmarkt was deze week weder zeer vast. Particulier disconto noteerde 3% à 3<sup>7</sup>/<sub>16</sub> pCt. en naderde daarmede zeer dicht de officieele bankrente. Het aanbod van wissels blijft aanhouden, terwijl het aantal koopers steeds geringer wordt. Ook de prolongatierente was weder vast. De notering wisselde tusschen 3% en 3% à 4 pCt. Alleen callgeld en geld tot uiterlijk den ultimo weder sterk aangeboden.

\* \* \*

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank geeft de post binnenlandsche wissels een daling van f 3,3 miljoen te zien, die uitsluitend de Hoofdbank be-

treft. De beleeningen blijken met f 3,5 miljoen te zijn toegenomen. Het renteloos voorschot aan het Rijk werd in de afgelopen week geheel afgelost, om plaats te maken voor een creditsaldo van de schatkist ten bedrage van f 6,1 miljoen.

De goudvoorraad daalde met een bedrag van f 3,9 miljoen, waarvan nagenoeg f 3,8 miljoen voor rekening komt van het hoofd muntmateriaal. De zilvervoorraad vertoont een vermeerdering van f 500.000. De post papier op het buitenland en de diverse rekeningen onder het actief stegen resp. met f 2,1 miljoen en f 4,4 miljoen.

De biljettencirculatie daalde met f 11,6 miljoen. De rekening-courantsaldi van anderen blijken met f 6,3 miljoen te zijn toegenomen. Het beschikbaar metaalsaldo daalde met f 3,6 miljoen. Het dekkingspercentage bedraagt ruim 52.

\* \* \*

De schommelingen van den Franschen Franc werden deze week steeds kleiner; de laatste dagen der week varieerde de koers nauwelijks 2 cent. Daarentegen waren Lires in veel sterker beweging. Vast geopend en oplopend tot 11,60 werd twee dagen later weder voor 10,90 verhandeld. Later trad weder een herstel tot ca. 11,15 in. In de goudwissels kwam niet veel verandering; aan het einde der week was de stemming voor Dollars en Ponden iets flauwer.

LONDEN, 20 DECEMBER 1926.

De geldmarkt ondervond verleden week reeds tot op zekere hoogte de grootere vraag naar middelen, welke pleegt samen te vallen met het Kerstfeest en met het einde van het jaar. Zij kon het dan ook niet geheel zonder de hulp van de Bank van Engeland stellen, welke een matig bedrag aan geld voor een week uitleende en eenige posten korte wissels tegen officieel disconto kocht.

Dit en de goudonttrekkingen voor Duitschland in den aanvang der week gaven disconto een vaster aanzien, zoodat de notering voor 3-maands prima bankaccepten per saldo weder op 4½—<sup>9</sup>/<sub>16</sub> terugkwam, terwijl de schatkistpromessen Vrijdag tot ongeveer 4% pCt. werden toegewezen.

In de deviezenmarkten is het zeer stil, nieuwe zaken worden blijkbaar met het oog op de feestdagen niet geëntameerd. Het Fransche budget maakt een gunstigen indruk.

## DE ONTWIKKELING DER EXPORT-CREDIETVERZEKERING.

Terwijl de Duitse Credietverzekering-maatschappijen al hun activiteit besteden om in samenwerking met de Duitse schatkist een algemeene staatsexport-credietverzekering in practijk te brengen (en daarbij gewillig de uiteenlopende pretenties volgen der exporteurs, zoodat eerlang Duitschland drie soorten staatsexport-credietverzekeringen rijk zal zijn<sup>1)</sup>); m. a. w. dus de handen vol hebben met de zuiver nationale export-belangen; heeft de Engelsche credietverzekeraar ontplooiing gezocht op internationale basis:

Hiermede wil niet gezegd zijn, dat steun aan een staatsexport-credietverzekering op zichzelf voor de credietverzekeringsmaatschappijen een afkeurenswaardige bezigheid zou zijn; bovendien is er ook in Engeland ernstig sprake geweest, het Export Credit Scheme een ruggesteun te geven door medewerking van de Trade Indemnity Insurance Company; — de bedoeling van deze opmerking is alleen het duidelijk te maken, dat nu de gang van zaken een keer zoo is; de niet-Duitse of niet-Engelsche koopman op het oogenblik dus meer heil van Engeland dan van Duitschland heeft te verwachten voor de behartiging van een credietverzekering van zijne exporten:

De „Engelsche credietverzekeraar” van zoo even is geen figuurlijke uitdrukking. Al wat credietverzekering is in Engeland, is te identificeren met de activiteit van den Heer Cuthbert E. Heath, de succesvolle Lloyd's Underwriter en stichter van de Excess Insurance Company; wier credietverzekerings-portefeuille de grondslag werd voor de Trade Indemnity Insurance Company, de Engelsche Verzekeringsmaatschappij, die zich uitsluitend bezig houdt met deze branche van verzekering en die in Engeland algemeen als de leidende figuur op dit gebied erkend wordt. En wie den Heer Cuthbert E. Heath noemt als credietverzekeraar spreekt daarmee meteen den naam uit van Herbert Stanley Spain, den Underwriter van de Trade Indemnity, niet ten onrechte genoemd „Heath's credit-insurance shadow”.

Nadat de Trade Indemnity een tijdlang rustig heeft voortgebouwd aan de vertakking harer internationale relaties, dit natuurlijk echter meer speciaal in het belang van haar eigen zaken (ook de Nederlandsche Credietverzekering Mij. te Amsterdam werkt met haar samen) en de heer Spain in woord en geschrift met klem de leus verkondigd had „international credit-insurance only through national companies”, hetgeen inhoudt, dat exportcredietverzekering alleen door intensiever internationale samenwerking vooruit is te brengen, heeft Heath tenslotte de daad bij het woord gevoegd, en niet alleen de buitenlandsche maatschappijen, waarmee de Trade Indemnity in relatie stond, maar in het algemeen alle credietverzekeraars uit het buitenland, en degenen, van wie hij wist, dat zij voor dit vak belangstelling hadden, uitgenoodigd, inderdaad ook voor een groot deel bijeengekrege en met hen op den 8en en 9en December 1926 in Londen de eerste internationale credietverzekerings-conferentie gehouden.<sup>2)</sup> De verschillende onderwerpen daar

<sup>1)</sup> Ten eerste de z.g. Berlijnsche regeling, een verzekering voor den exporteur. Ten tweede de z.g. Hamburgsche regeling, die eerder het financieringsprobleem te gemoet komt. Deze beide regelingen zijn vanaf midden 1926 in werking. In bewerking is een plan C., uitsluitend voor credietverzekering van export naar Rusland. Wat betreft dit laatste bestond reeds een regeling, waardoor de export der „Schwer-Industrie”, een garantie van 2/3 kon krijgen, 1/3 van de nationale regering, b.v. Pruisen of Beieren, en 1/3 van het „Reich”. De nieuwe regeling zou zich meer aansluiten bij Plan A en B en ook voor anderen export dan dien der „Schwer-Industrie” gelden.

<sup>2)</sup> Vertegenwoordigd waren: Argentinië, België, Denemarken, Duitschland, Engeland, Frankrijk, Italië, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk, Polen, Tsjecho-Slowakye, Zweden, Zwitserland.

behandeld zijn van assurantie-technischen aard en daarom niet interessant om hier behandeld te worden. Afzonderlijke vermelding is echter waard de resolutie: „It is agreed that no disability should fall on the banker who was secured under a credit-policy, because of any conditions in the policy which had not been observed by the Assured”.

Dit is de dekking van hetgeen technisch „innocent third parties” genoemd wordt, iets waarin de Trade Indemnity in haar polissen reeds voorzien had, en waarin zij nu de overige credietverzekeraars haar voorbeeld heeft laten volgen.

Bijzondere vermelding is ook waard de instelling van een centraal comité, waarin de credietverzekeraars van Engeland, Frankrijk, Duitschland, Nederland, Oostenrijk, Zwitserland, Spanje en Argentinië zitting zullen hebben. De leden van dit comité zullen voortdurend met elkaar corresponderen over kwesties van algemeenen aard, terwijl van tijd tot tijd conferenties de leden bijeen zullen brengen.

Valt het merendeel van het behandelde op deze conferentie buiten de dadelijke belangstelling van den koopman; naast de „innocent third parties” resolutie zal de instelling van dit centrale comité toch een feit zijn, waarvoor hij waardeering zal hebben. Immers: welk een moeite heeft het gekost op andere gebieden van verzekering tot eenig internationaal overleg te geraken, en al zijn enerzijds op die andere gebieden speciale omstandigheden belemmerend geweest voor internationaal contact en al ligt aan den anderen kant bij export-credietverzekering de wenschelijkheid tot een overleg tusschen de verschillende landen meer voor de hand, toch zal men bewondering moeten hebben voor de voortvarendheid en den bekwamen tact, waarmee in een branche van verzekering, die nog zoo betrekkelijk kort bestaat, dit succes reeds is bereikt. Voorzeker zal den scepticus, die in credietverzekering nog niet gelooft, voortaan met overtuiging gewezen kunnen worden op dit teeken van volbloedig leven der export-credietverzekering.

Aan den anderen kant moet men toegeven, dat de credietverzekering zeker nog voor verdere ontwikkeling vatbaar is, al is zij de eerste kinderjaren en zeker ook de kinderziekten reeds ver te boven. Eén van de oorzaken, dat zij den koopman nog niet op alle punten geven kan wat deze van een instituut als export-credietverzekering vraagt, is de omstandigheid, dat behalve tegen eenige apathie in sommige commerciële kringen, de credietverzekerings-apostelen ook nog te vechten hebben tegen de lauwheid van . . . de assurantiemaatschappijen zelve. Om b.v. even bij de Trade Indemnity te blijven. De hoeveelheid zaken, die haar — vrijwel de eenige maatschappij, welke in Engeland credietverzekering teekent — aangeboden wordt, is zoo groot, dat zij vele risico's, die zij acceptabel acht, moet weigeren, omdat zij anders de maat van haar verplichtingen te boven zou gaan. En dit niettegenstaande de steun en medewerking, welke de Trade Indemnity van een aantal der grootste en oudste Engelsche assurantiemaatschappijen ondervindt. De vraag naar credietverzekering breidt zich namelijk steeds uit en aan de mate van den ondervonden steun, heeft zij, quantitatief gesproken, niet genoeg. Nu werden destijds verschillende directeuren van deze Engelsche maatschappijen benoemd tot mededirecteur van de Trade Indemnity, om hen aldus in de gelegenheid te stellen het vak van meer nabij te leeren kennen, en later als steunpilaren op te treden voor een nog grootere uitbreiding van deze credietverzekeringsmaatschappij. Niettegenstaande de Engelsche kooplieden zeer ingenomen zijn met de werkwijze van de Trade Indemnity en ook voor de aandeelhouders de zaken zeker niet onprofijtelijk verlopen, wacht men tevergeefs op eenige activiteit van deze nieuwe mededirecteuren.

De verklaring schijnt — ook hierin kan men zien, dat credietverzekering tot den verrijnden modernen

tijd behoort — een psychologische te zijn. Eén van de directeuren van de Commercial Union, tevens „President of the Chartered Institute of Insurance” heeft blijkbaar zichzelf en zijn weinig actieve collega's willen verontschuldigen door onlangs te verklaren, dat inderdaad de fout aan hèn lag, maar dat credietverzekering zulk een ingewikkeld en speciaal vak was, dat men daar geen insurance-managers voor moest hebben, die reeds hun hoofd vol hadden van andere problemen, maar een jongere generatie, die zich geheel aan dit vak alleen kon wijden.

Tenslotte hebben de dragers van de credietverzekering in Engeland en bevechters van deze lauwheid der verzekeringsmaatschappijen onverwacht een krachtigen steun gekregen door zekere propaganda van staatswege, welke geleid wordt door Mr. A. M. Samuel.

Alvorens verder te gaan met de bemoeienissen van den Heer Samuel uiteen te zetten inzake credietverzekering moge er hieraan herinnerd zijn, dat in Mei 1925 de Federation of British Industries een rapport heeft uitgebracht, waarin zij tot de conclusie komt, dat credietverzekering een goede stimulans is voor den exporthandel, en dat, teneinde deze verzekering te bevorderen: 1°. de betreffende credietverzekeringsmaatschappijen in staat moeten worden gesteld op groote schaal hun verzekeringen te verlenen (het rapport laat duidelijk uitkomen, dat de Federation vindt, dat daarvoor de Staat de noodige financiële hulp moet bieden) 2°. de af te geven polissen dusdanige condities moeten bevatten, dat zij een onderpand vormen waarop gemakkelijk voorschotten verleend of wissels verdisconteerd kunnen worden. De bedoeling van deze tweede conclusie wordt nog nader toegelicht door de verklaring, dat de bankier, die ziende naar de credietverzekering, voorschot gaf, niet het slachtoffer mag worden van een exceptie van den verzekeraar tegenover den verzekerde, en dat in geval van non-betaling op den vervaldag, dadelijk, de credietverzekeraar zou moeten betalen.

De Trade Indemnity deed het hare om aan deze verlangens tegemoet te komen en nam de gewenschte bescherming van den bankier gratis in hare polis op.

En van de zijde der Regeering reageerde de Heer Samuel, Parliamentary Secretary to the Department of Overseas Trade, op deze uitingen van het F. B. I. rapport door een staatscommissie te benoemen ter fine van advies.

In Mei 1926 stelde deze Commissie hem een lezenswaard rapport terhand, dat echter niet zeer opbouwend in hare conclusies was. Integendeel, samenwerking met de particuliere verzekeringsmaatschappijen raadde zij uitdrukkelijk af. Reden: omdat het „catastropherisk” (waarover verderop nader), dat aan den Staat zou worden toegewezen, niet voldoende definiëerbaar was.

Overigens stelde de Commissie voor, eenige minder ingrijpende veranderingen te brengen in het bestaande Engelsche Staatsexport-credietverzekeringssysteem, zooals het in aanmerking laten komen van langdurige credieten en het geven van dekking tot een hooger percentage dan tot dusver gebruikelijk was. Deze verbeteringen heeft de Engelsche Regeering ook daadwerkelijk aangebracht. De Heer Samuel persoonlijk ontveinst zich echter niet, dat al deze staatsbemoeiingen tenslotte lapwerk blijven, en dat het voorzien in zulk een lacune in een commerciële behoefte niet aan de overheid, maar aan het particuliere initiatief moet worden opgedragen.

En hij is er nu op uit het aan de Engelsche kooplieden en Assuradeuren duidelijk te maken dat het eigenlijk voor den Staat geen pretje is, maar dat de Staat niet ongenegen is, totdat de handel zichzelf kan redden, als zaakwaarnemer van de assurantie-maatschappijen de eerste dure proefjaren de credietverzekering te bekostigen met het geld der schatkist.

Aldus is aan het Government Export Credit Department, naast het toepassen van het verbeterd Export Credit Scheme (waarmede het nog maar slapjes

gaat) veeleer als arbeidsveld aangewezen het propageeren van de idee credietverzekering tegenover de commerciële wereld, en dat in het bijzonder tegenover de assurantie-maatschappijen. Zoo maakten dezer dagen de leden van de Debating Club van het London Insurance Institute de voorzeker ongewone vertooring mede, dat de Parliamentary Secretary to the Department of Overseas Trade zelf voor hen een doceerende causerie kwam houden over credietverzekering. Wel zeide Mr. Samuel: „I know nothing about export-credits as an insurance-man; I know nothing about insurance”, maar ondertusschen gaf hij zijn hoorders toch maar een lesje over iets waarvan het — zoo liet hij het doorschemeren — meer op hun weg lag dan op den zijne, om zich er in te verdiepen. Deze inleiding voor de vuist weg werd gevolgd door een meer formeele lezing van Mr. Nixon, hoofd van het Government Export Credit Department. De inhoud van deze toespraak werd natuurlijk aangekondigd (hoe had men beleefdheidshalve ook anders kunnen doen) als het nieuwe „State Export Credit Scheme”, maar de bedoeling van beide sprekers was blijkbaar in de eerste plaats om aan de toehoorders nog eens duidelijk in te prenten, dat feitelijk de particuliere maatschappijen zelf aan den handel de gevraagde hulp moesten bieden, maar dat het den Staat begrijpelijk was, dat de verzekeringsmaatschappijen zich niet ineens aan dit nogal ingewikkeld vak konden aanpassen en daarom zoo vriendelijk was hun een „free trial” te geven, d. w. z. uit eigen zak de ervaringen en de statistieken te betalen op grond waarvan na eenigen tijd dit bedrijf door de maatschappijen zelf overgenomen zou kunnen worden.

Op zichzelf een merkwaardige evolutie van een Staatsexportcredietverzekering, welke begonnen was als bestrijding van werkloosheid.

Het kan hier geen nut hebben uitvoerig over de lezing van den Heer Nixon te rapporteeren, maar wel breng ik eenige bijzondere punten uit zijn verhandeling naar voren als aanknoopingspunt voor verdere beschouwingen.

Vooreerst wil ik, al gaat deze opmerking buiten het terrein der exportcredietverzekering, de aandacht vestigen op zijn waarschuwing tegen een al te groote uitbreiding van het Huur-verkoopsysteem met steun van credietverzekering. Ik kan mij bij deze waarschuwend opmerking geheel aansluiten. Zonder den staf te willen breken over het huur-verkoopsysteem op zichzelf, vooral wanneer dit op meer beperkte wijze wordt uitgeoefend, is het m. i. zeer de vraag, wanneer hierdoor op groote schaal in de hand gewerkt wordt de aankoop van artikelen voor *persoonlijke* en *huishoudelijke* doeleinden op een langdurige crediet-basis, (hetgeen dus een aanwijzing is, dat deze uitgaven feitelijk boven de financiële draagkracht van den aankoper gaan), werkelijk daarmede een gezonde ontwikkeling van den handel bevordert wordt. Zoolang de aandrang tot deze min of meer geforceerde inkoop uitgaat van een paar bepaalde winkeliers, is het voor den econoom niet de moeite waard zich hierover het hoofd te breken. Maar op het oogenblik is het een soort van epidemisch verschijnsel geworden; in het korte verloop van een paar enkele jaren zijn wij in Nederland reeds vele van deze „disconto”-instellingen rijk geworden.

Wat betreft de opmerkingen van den Heer Nixon over de noodige bescherming welke de bankier van een credietverzekering pols verwacht, een onderwerp dat hierboven reeds werd aangeoerd, vermeld ik hier nog dat op de Londensche Conferentie Dr. Herzfelder van de (Duitsche) Hermes er over klaagde, dat de bankiers nog veelal in gebreke bleven met de credietverzekering-maatschappijen mede te werken bij het propageeren van de idee der credietverzekering, hoewel deze tak van verzekering toch ook hùn bedrijf tot steun kan zijn.

Ook in Nederland wordt er geklaagd door de

credietverzekeraars over de weinige medewerking, welke zij tegen hun verwachting in van de zijde der bankiers ondervinden. De algemeene verklaring te Londen afgelegd — hierboven vermeld — is zeker een daad welke verdient de aandacht der bankiers te trekken en is bij uitstek geschikt om bij hen meer interesse voor deze branche van verzekering wakker te roepen.

Over Staatsbemoeiingen in zake exportcredietverzekering sprekende, verdedigt de Heer Nixon deze bemoeiingen voornamelijk met het „catastrophè-risk”-argument. Onder dit risico wordt verstaan zoo iets als een algemeen onheil d.i. dus niet, wat men het „individueele” risico zou kunnen noemen, namelijk de mogelijkheid, dat een bepaalde firma, terwijl de algemeene economische toestand geen merkenwaardige afwijking vertoont van het normale beeld, failliet gaat, maar het risico, dat door een algemeene economische depressie al of niet door een bepaald ongeluk, b.v. aardbeving, cyclonen, waterrampen, in één land op ontstellend groote schaal déconfitures voorkomen. Men moet deze kwestie goed verstaan: het catastrophè-risk is niet door de gewone credietverzekeringsspolis uitgesloten, maar voor landen, waar dat risico zeer groot geacht moet worden is het voor den credietverzekeraar aanleiding geen verzekeringen op zulk een land te accepteren, of slechts bij uitzondering en in zeer geringe mate, aangezien voor het in behandeling nemen van dergelijke verzekeringen de credietverzekeringssmaatschappijen, waarvan de gezamenlijke fondsen op het oogenblik nog niet de afmetingen hebben gekregen van de sinds zoo lange jaren gecumuleerde reserves van de brand- en transportverzekeraars, thans nog rondloopen in een vicieuze cirkel. Zij kunnen niet met succes deze credietverzekering bedrijven zonder eerst een uitgebreide ervaring en een omvangrijke portefeuille van deze risico's te bezitten, en zij kunnen de groote lasten van een dergelijke portefeuille niet bestrijden, wanneer zij daarvoor niet in het verloop van vele jaren groote reserves hebben kunnen vormen. De Staat kan op het oogenblik nuttig werk doen door den verzekeraar uit dezen vicieuze cirkel te verlossen en voor hem de proefjaren te bekostigen, en de mogelijkheid te scheppen op groote schaal deze verzekeringen te accepteren. Dit argument op zich zelf is niet nieuw; met name was het als aanbeveling voor staatsbemoeiingen in een uitvoerig betoog genoemd in het Rapport van de Federation of British Industries. Het merkwaardige van dit argument in den mond van den Heer Nixon is, dat aldus de overwegingen, welke door de Engelsche Staatscommissie verworpen zijn, weer door dengene, die met de uitvoering van de Staatsregeling belast is, naar voren worden gebracht.

Niettegenstaande echter de aanbevelingen van de Federation of British Industries en de zeer gedetailleerde voorstellen, welke Heath en Spain aan de Engelsche Staatscommissie voor een samenwerking in dit opzicht tusschen de Trade Indemnity en den Staat hebben gedaan, zijn hun voorstellen (wij hebben het zoo even reeds aangestipt) niet bij de „recommendations” van het Staatsrapport opgenomen. Waarom, is eigenlijk aan de Engelsche deskundigen niet duidelijk. „Niet voldoende definiëerbaar” kan nauwelijks een serieus argument worden genoemd, omdat men Heath en Spain zelf bij de besprekingen niet verder om een toegespitste definitie gevraagd heeft. En niet weinigen in Engeland hebben met leede ogen gezien, dat Duitschland de adviezen van Heath, o. a. gepubliceerd in het Staatscommissie-rapport, niet versmaadde, ja zelfs voor een zeer belangrijk deel als grondslag heeft geaccepteerd voor de nieuwe Staatsexportcredietverzekeringss-regelingen. Hetgeen voor hen te onplezieriger is, omdat de berichten uit Duitschland er op schijnen te wijzen, dat daar het nieuwe systeem wél succes heeft, terwijl in Engeland het opgelapte oude systeem haast ongebruikt blijft. Inderdaad ge-

loof ik, dat men hopen mag, dat de Regeering, indien zij onze eigen Staatsexportcredietverzekering nieuw leven in wil blazen, eerder naar het Duitsche dan het Engelsche Staatsvoorbeeld moge zien<sup>1)</sup>. Wie is er, die eerder gelooft in het opvoedend succes van het bespiegelend en doecerend rondtrekkend Government Export Credit Department, dan in het doortastend en handelend optreden van de Duitsche regeling, waarbij tactvol de Staatshulp geheel achter de schermen is gehouden en het contact met den handel is gelaten in handen van credietverzekeringssmaatschappijen? Trouwens, dat de Duitsche maatschappijen op deze manier kijk erop krijgen, hoe of het „catastrophè-risk” zich in de practijk manifesteert is duidelijk, maar hoe moeten de Engelsche managers de kennis zich eigen maken, welke Mr. Samuel en Nixon voor hen willen vergaren?

De Heer Nixon noemde als aanleiding voor Staatsbemoeiing ook de langdurige buitenlandsche credieten, zooals voorkomen bij de levering van geheele installaties of bij het uitvoeren van groote publieke werken, welke, meer nog dan de kortere, bescherming der verzekering noodig hebben, en deze juist niet deelachtig kunnen worden. Voor de maatschappijen zijn hoogstens credieten van één jaar verzekeraar, aangezien bij langere credieten het risico (de economische toestand o. a. van het land waar de debiteur woont) absoluut niet meer te beoordeelen valt. Als niet te taxeren risico onverzekerbaar, valt het dus in dezelfde categorie als de credieten, welke sterk aan catastrophè-risk blootstaan, en als zoodanig is vóór Staatsbemoeiing in deze ook hetzelfde aan te voeren. Gelijkelijk geldt echter voor beide, dat ook met Staatshulp men deze problemen niet al te onbesuisd moet aanvallen. Het kan immers zijn, dat de onthouding der credietverzekeringssmaatschappijen in dit opzicht een juiste maatstaf is voor wat in principe gezonde en niet-gezonde handel is; en Staatsexport-credietverzekering mag alleen daar hulp verschaffen, waar men vermoedt, dat de risico's bij meerdere ervaring en reserves voor de particuliere maatschappijen wel verzekerbaar zouden zijn. DEN DOOREN DE JONG.

(Slot volgt).

## HET ZEEHAVEN-VRAAGSTUK TE SEMARANG.

II (Slot).

De meest belanghebbenden bij de zeehaven zijn wel handel en producenten. Het groote belang voor hen bij een onder alle weersomstandigheden voortdurend veilig verkeer tusschen schip en wal laat zich m.i. het beste voelen door een opsomming van cijfers, waaruit de omvang van het verkeer op de reede af te leiden valt. Zulke cijfers demonstreeren ten duidelijkste, dat het hier niet gaat om het laden en lossen van enkele goederen, waarmede zonder veel last en schade desnoods enkele dagen gewacht kan worden, maar over zulke groote hoeveelheden, dat enkele dagen van noodgedwongen stoppen beduidende verliezen en groote inconvenienten met zich brengen. In dit verband wordt even aangehaald een zinsnede uit het jaarverslag over '25 van de Handelsvereniging te Semarang:

„De Westmoesson is aan onze reede dit jaar niet ongemerkt voorbijgegaan. We telden 17 z.g. blauwe vlagdagen (d.z. dagen waarop elke communicatie met de schepen verbroken is door het ruwe weer) en meerdere schepen moesten hunne voor Semarang bestemde lading elders lossen, enz.”

Hier zij bij herhaald, dat over het laatste decennium dit aantal blauwe vlagdagen gemiddeld ongeveer 20 per Westmoesson bedroeg.

<sup>1)</sup> Ook in Frankrijk wordt Staatshulp, maar dan ook uitsluitend een financiële, door velen warm aanbevolen. Het eerst formuleerde Clémentel in 1922 op basis van financiële hulp van de Schatkist het plan voor een Compagnie Nationale d'Assurances des Crédits à l'Exportation. Een hunner knapste verdedigers vond deze plannen daarna in César Ancey.

Ik moge nu overgaan tot het geven van de boven bedoelde cijfers:

Waarde der in- en uitvoer in duizendtallen guldens te Semarang (jaarverslag Handelsv. 1925).

Jaar	Invoer	Uitvoer	Totaal	Ontvangsten douane
1916...	59.483	81.968	141.451	5.250
1917...	71.882	61.126	133.008	5.031
1918...	68.466	61.168	129.634	4.882
1919...	80.812	238.746	319.558	6.366
1920...	194.458	300.780	495.238	12.516
1921...	232.346	191.392	423.738	12.264
1922...	131.982	109.246	241.228	11.933
1923...	92.926	131.532	224.458	10.180
1924...	98.872	126.980	225.852	10.640
1925...	106.558	160.437	266.995	12.360

Cijfers betreffende het gewicht der verplaatste goederen kunnen slechts nauwkeurig over 1926 opgegeven worden. Vóór dit jaar werd nog geen juiste opname daarvan verricht. Gedurende de mndn. Jan.-Aug. — toen dus het massale suikervervoer nog niet in vollen omvang plaats had — werden 509.000 ton van 1000 KG. vervoerd tegen te T.-Priok 423.000 ton.

Het aantal vracht-tonnen bedroeg over het jaar 1925 1.160.000, terwijl de rentabiliteitsberekeningen van de haven zijn gebaseerd op een omzet van 1.250.000 ton over circa 5 jaar te bereiken, hetgeen, gezien het accres, zeker niet optimistisch is.

Nog eenige typeerende cijfers geven de — naar Semarang — afgevoerde hoeveelheden suiker over het laatste vijftal jaren nl. achtereenvolgens van 1921—1925, in picols: 6.892.047—7.664.043—7.120.000—8.129.000—9.453.000.

Bovenstaande getallen en nevenstaande grafiek geven m.i. voldoende aan de belangrijkheid van Semarang als haven van Midden-Java; wat den omvang van het verkeer betreft, zal Semarang zeker volgen op Soerabaia, terwijl het T.-Priok met zijn modern geoutilleerde haven ver achter laat.

En zichier den psychologischen kant van dit vraagstuk:

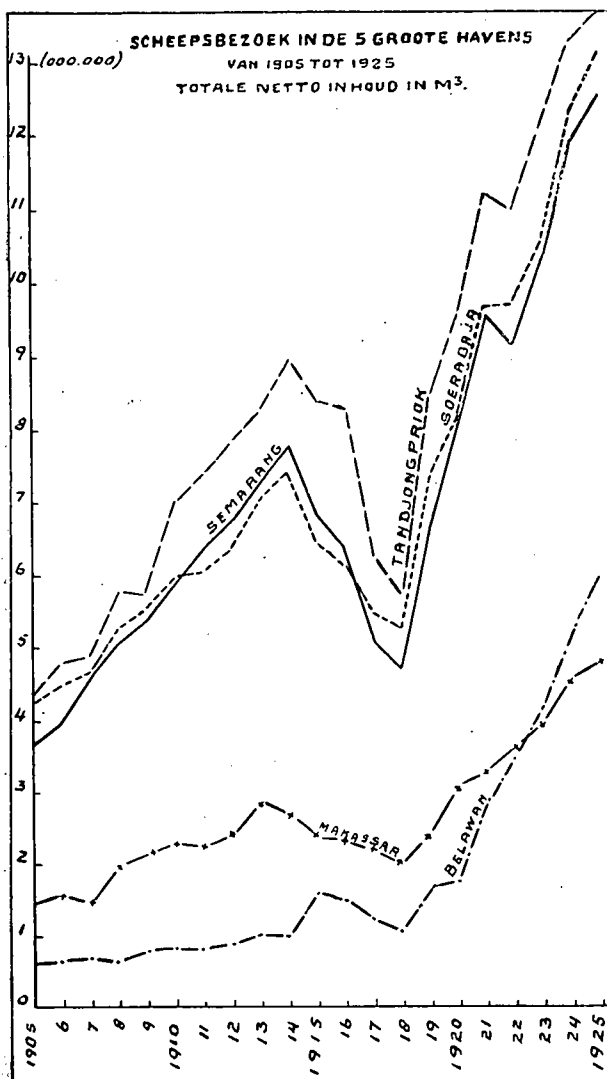
Men voelt zich te Semarang — en terecht — door de Reggering ten achter gesteld. Voor Soerabaia werd indertijd, toen de omvang van het verkeer en het scheepsbezoek aldaar nog geringer was dan nu te Semarang, een modern geoutilleerde haven — met kaden enz. — noodig geoordeeld, terwijl Soerabaia reeds over een goed beschermde reede beschikte. Ook het vervoers-acres te Soerabaia — dat sinds 1904 lager is dan dat te Semarang — wettigt zulk een bevoorrecht niet; een bevoorrecht die zich ook scherp demonstreert in de kapitaals-waarde dezer havens.

Tegenover een kapitaals-waarde van 65.7 millioen te Soerabaia en 26.5 millioen te T.-Priok staat de Semarangsche haven slechts te boek voor 8 millioen. (Volksraadstukken begroting B.O.W. 1927). En al dient inderdaad in het oog te worden gehouden, dat een deel der uitbreidingen te Soerabaia en Priok als conjunctuur-fouten moeten worden aangemerkt, waarop men dus voor Semarang zich lastig kan beroepen, dan blijft het verschil in deze cijfers toch zoo groot, dat ten deze zeer terecht van een ten achterstelling van Semarang gesproken mag worden.

Het is minder aangenaam voor den Semarangschen handel om bij denzelfden vrachtprijs o.a. van Europa naar Priok of Soerabaia als naar Semarang ergens op de reede — in den Westmoesson op goed geluk — de goederen te mogen ontvangen of afgeven tegen nog extra-betaling van het reede-vervoer; kosten die Priok en Soerabaia niet hebben.

Ik roer hier zijdelings tevens de omstandigheid aan, waarom de scheepvaart — ook belanghebbend bij deze zaak — niet zoo geporteed is voor den zeehaven-aanleg.

Voor de scheepvaart toch is Semarang — nu nog zonder eenige havenlasten als havengelden, loodsgelden enz. — de goedkoopste dezer drie havens. De zee-



haven nu zou ongetwijfeld deze gebruikelijke lasten aan de scheepvaart opleggen en, zooals de S.Z.C. zich zulks voorstelt, in zulk een vorm, dat het afwentelen daarvan op de goederen practisch uitgesloten is, terwijl de besparingen, welke deze zeehaven voor de scheepvaart met zich brengt, in geld uitgedrukt, niet tegen deze extra lasten zullen opwegen. In grove trekken is men aldus tot de berekening dezer lasten voor de scheepvaart gekomen:

Bij een totaal kosten voor havenaanleg — inclusief bouwrente, outillage, werkkapitaal enz. — van f 12.000.000 rekent men, dat de totale exploitatiekosten van de zeehaven komen te staan op f 1.150.000, waarin begrepen zijn behalve sleepdienst, baggerwerk enz. enz. ook de annuïteit over de volle aanlegkosten op een rentevoet van 5 pCt. Deze kosten denkt men nu te dekken door de scheepvaart te laten betalen f 450.000 (pl.m. f 0,30 per vrachtton + 1 ct. per B.R.T.) in den vorm van havengelden en direct op de goederen te doen drukken f 700.000 (pl.m. 56 ct. per vrachtton).

Voor de goederen beteekent zulk een last eene besparing van pl.m. 45 ct. per ton, daar de prauwvracht door de zeehaven met ruim f 1 per vrachtton zal kunnen dalen, terwijl deze f 450.000 in verband met een berekende besparing van f 220.000 voor de scheepvaart een kostenvermeerdering beteekent van pl.m. f 230.000, hetgeen volgens de scheepvaart nog veel te optimistisch is becijferd.

Behalve dit direct te voelen financieel bezwaar, voelt de scheepvaart ook als ernstig bezwaar de onzekerheid in technischen en financieelen zin van dezen bouw en zulks in verband met het zelfbedruipings-systeem, hetwelk de Reggering voor de havens streng wenscht door te voeren. Een tegenslag in den bouw, en welke groote havenwerken hebben zulk een tegenslag niet gehad, beteekent bij dit zelfbedruipings-

systeem ten slotte een stijging der havenlasten, welke dan natuurlijk ook door de scheepvaart medege dragen moet worden.

In vergelijking met T.-Priok en Soerabaia zijn deze lasten voor de scheepvaart echter nog laag te noemen.<sup>1)</sup>

Afgescheiden van het bezwaar tegen den beheersvorm, zooals de S.Z.C. dezen wenschte, en welk bezwaar dus vanzelf verval, nu door de veranderde tijdsomstandigheden deze beheersvorm geen eisch meer behoeft te zijn, geloof ik niet, dat de scheepvaart zich bepaald tegen dezen zeehavenaanleg zal kanten. Het zou m.i. voor de scheepvaart ook politiek onjuist zijn zich in dit Semarangse geval het odium op te leggen van afwijzend tegenover dezen zeehavenaanleg te staan. Het zou als antecedent in andere — nautisch-technisch, analoge — gevallen kunnen schaden!

De volgende belangengroep, welke zeer sterk bij deze zeehaven geïnteresseerd is, is het reede-vervoer, in zijn geheel vertegenwoordigd door één enkel lichaam n.l. het Semarangse Stoomboot- en Prauwenveer (S.S.P.V.).

Dit uitnemend geleide lichaam heeft in den loop der jaren zich niet alleen het monopolie weten te verwerven, maar dit stevig weten te bevestigen en wel door de vele groote handelshuizen financieel in zijn bedrijf te interesseeren.

Zulks voorkomt in samenwerking met de omstandigheid, dat voor de uitoefening van het bedrijf op ruwe zee direct een groot kapitaal noodig zal zijn, dat zich te Semarang een concurrent zal vestigen. Deze toch zou, door de financieele deelname der groote afschepers in het S.S.P.V. niet de minste zekerheid hebben op eenig vast emploi. Toch is het niet onverklaarbaar, dat de leider van dit lichaam in de S.Z.C. een vooraanstaande rol vervulde. Men heeft bij het S.S.P.V. moeten begrijpen, dat Semarang te eeniger tijd — en spoedig reeds — zijn haven krijgt.

Men behoeft dan ook geen profetischen blik te bezitten om gezien de ontwikkeling van soortgelijke havens als Semarang, met zulk een rijk achterland, met zoo'n kolossale bevolking, welke wat hunne productiviteit betreft nog in zoo'n embrionalen vorm verkeerden, te voorspellen, dat de bouw van de zeehaven slechts een kwestie van zeer nabij tijd is. En waar deze geleidelijke historische ontwikkeling dwingt tot den bouw van de zeehaven, kan het niet anders dan een daad van wijs beleid zijn geweest, dat het S.S.P.V. van een gunstige gelegenheid gebruik heeft wenschen te maken om haar monopolie te bevestigen. Haar bereidwilligheid om in het voorgenomen „gemengd bedrijf” haar Semarangsch bedrijf in te brengen moet hoofdzakelijk aldus uitgelegd worden.

Een Semarangse zeehaven onder direct Gouvernementsbeheer zal jammer genoeg hoogstwaarschijnlijk aan dit zoo goed werkend monopolie op slag een einde maken: elke beunhaas, elke eigenaar van een wrakke prauw kan dan als concurrent van het S.S.P.V. optreden. Zulks is te betreuren, omdat het momenteel goed functionneeren van de goederenbeweging op de kaden voornamelijk — zoo niet uitsluitend — is te danken aan het feit, dat de distributie der prauwen nu geheel in één hand is. Opstoppen, tegenwerking van concurrenten enz. enz. worden daardoor geheel voorkomen.

Het zou daarom zeer zeker toejuicing verdienen, indien de havendirectie in zulk een goed werkend monopolie aanleiding zou kunnen vinden ook na de totstandkoming van de zeehaven dit monopolie te bevestigen, hetzij door concessie-verleening onder be-

<sup>1)</sup> De hier geproduceerde cijfers betreffen den laatst geprojecteerden opzet van de Semarangse havendirectie, welke opzet eenvoudiger is dan het oorspronkelijke ontwerp en daardoor ook als uitslag in totaal een nuttiger economisch effect oplevert. De S.Z.C. hechte gaarne hare sanctie aan dit ontwerp, zoodat feitelijk ten slotte dit ontwerp momenteel onderwerp van beschouwing is.

paald beding, hetzij door een stichting van een „gemengd bedrijf” onder particuliere leiding met overwegende Gouvernements zeggingschap. Het zal toch voor ieder, die de Semarangse haventoestanden uit eigen aanschouwing kent, duidelijk zijn, dat prauwenconcurrentie hier misschien direct de goederen-onkosten zal drukken, maar binnen afzienbaren tijd toestanden in het leven zal roepen, welke slechts door uitbreiding van haven-outillage, als kaden enz., opgelost kunnen worden en dus uiteindelijk weer de goederen-lasten zullen opdrijven.

Nog een groote groep van belanghebbenden, welke door de zeehaven zal worden beïnvloed, wordt gevormd door de Spoor- en Tramweg Maatschappijen. Het directe voordeel, dat deze vervoersondernemingen daarbij zullen hebben, wordt echter veelal te hoog aangeslagen. Behalve toch het voordeel, dat haar toevalt door het groot materiaal-vervoer tijdens den bouw, zullen andere voordeelen haar niet direct toevloeien. Immers een daling der goederen-lasten in de haven met circa 45 ct. per ton beteekent bij de gemiddelde kosten van 6.5 ct. per ton over één KM. een mogelijke verplaatsing van de grenzen van het achterland van  $\frac{45}{6,5} =$  pl.m. 7 KM. Zoo'n uitbreiding van

achterland is van geen beteekenis om eenig voordeel op te leveren; bovendien is deze verplaatsing ook slechts grootendeels een theoretische, aangezien zulk een klein bedrag aan verlaging van onkosten niet voldoende is om eenmaal gevestigde relaties te verplaatsen.

Deze spoor- en tramwegondernemingen hebben direct belang bij een goede verwerking der goederen op den wal, een toestand die momenteel ruim bevredigend is.

Het voordeel voor haar in een zeehaven, moet behalve in het laag houden der goederenonkosten, voornamelijk hierin gezocht worden, dat zulk een zeehaven, evenals elders gebleken is, op den duur productie en handel en dus ook het vervoer zal stimuleeren.

Het is begrijpelijk, dat men in deze groote, hiergenoemde belangenkringen met spanning wacht op een beslissing van den juist opgetreden Gouv.-Gen. en ook is het voelbaar, dat men zich te Semarang bij een eventueele afwijzing der Regeering daarbij niet passief zal gedragen.

V. D. GRAAFF.

Semarang.

#### DE PRACTIJK VAN HET KERNWEZEN.

Toen eenige jaren geleden de Afdeling voor Technische Economie van het Kon. Instituut van Ingenieurs werd opgericht, was men zeer bevreesd, dat door de in die afdeling te behandelen vraagstukken „de politiek” zou worden gebracht in dit wetenschappelijke en technische gezelschap en dat de discussies, zij het dan niet direct, maar toch op den duur als een splijtzwam zouden werken. Anderen stelden daartegenover, dat zeer zeker door de nieuwe afdeling onderwerpen zouden worden behandeld, die weliswaar ook in de politieke sfeer van het oogenblik zouden liggen, maar dat het voor het Instituut toch nooit een nadeel zou kunnen zijn, wanneer de leden zich tegenover elkaar uitspraken over vraagstukken, die door den loop der omstandigheden van het allerhoogste belang waren voor ingenieurs en dat men zou mogen vertrouwen, dat, wanneer er een botsing tusschen op levensbeschouwing of ervaring gegronde meeningen zou komen, dit alles zou geschieden in den wetenschappelijken geest, die steeds de besprekingen in het Instituut kenmerkt.

De afdeling is er gekomen en in de eerste jaren van haar bestaan heeft zij door de behandelde onderwerpen zoowel als door den vasten wil der leden en de voortreffelijke leiding van den voorzitter, Prof. I. P. de Vooy, geen verdere aanleiding tot de geuite vrees gegeven. Deze keer zou echter in zekeren zin een vuurproef komen, immers het bestuur had den

moed gehad als onderwerp van bespreking te kiezen „Het Kernwezen”, een der vormen, waarin de medezeggenschap, die een van de politieke vraagstukken is, zich min of meer manifesteert of althans tot ontwikkeling zou kunnen worden gebracht. Ook thans echter bleek, dat de vrees, die bij de oprichting der afdeeling zoo naar voren werd gebracht, ten onrechte was geuit en dat de behandeling van deze teere kwestie in geen enkel opzicht daartoe aanleiding behoefde te geven. Men hield zich strikt aan den titel van het onderwerp en aan het verzoek van den voorzitter, om slechts de samenwerking tusschen werkgevers en arbeiders te behandelen.

\* \* \*

De lezer vergeve mij deze inleiding, die slechts indirect verband houdt met den hierboven geplaatsten titel; ik meende goed te doen ze aan de eigenlijke beschouwing vooraf te laten gaan, eensdeels om een goed begrip te geven van de omstandigheden, waaronder de vergadering plaats vond, maar vooral, omdat er (voor zoover dat nog niet vast staat) weer uit blijkt, dat het ook mogelijk is „politieke” onderwerpen wetenschappelijk te behandelen, zonder te vervallen in laag bij de grondsche discussies, die geen andere uitwerking hebben dan de tegenstanders nog verder van elkaar te brengen.

Dat de bespreking, behoudens het feit, dat er (zooals zoo dikwijls gebeurt) eigenlijk te weinig tijd voor discussie overbleef, slaagde, is zeer zeker ook een gevolg van den persoon van de inleiders en het karakter hunner voordracht. Waar deze voordrachten te zijner tijd in de „Ingenieur” zullen verschijnen, kunnen wij ons hier tot enkele algemeene beschouwingen beperken. De heer C. F. Stork hield aan de hand van een aantal punten een genoegelijke causerie, waarbij hij zijn betoog staaft met tal van voorbeelden, die zich bij de Kern in zijn onderneming hadden voorgedaan en waaruit vooral het soepele karakter en het aanpassingsvermogen van het instituut op den voorgrond kwam. Geheel anders was de voordracht van den heer Evelein, den chef van de Sociaal-Economische Afdeeling der N.V. Philips' Gloeilampenfabrieken, die in een breed opgezet en uitvoerig, op schrift gesteld betoog het geheele kernvraagstuk tot in onderdeelen naging en niet naliet zijn meening te zeggen over punten, waarover in de practijk verschil van meening zou kunnen bestaan. „Zeër verdienstelijk, maar te veel uitgewerkt en te uitgesproken, te schablonemäßig” merkte Ir. van Leeuwen, Directeur der Nederl. Gist- en Spiritusfabriek, bij de discussie op. Een kern moet groeien en bij elke fabriek bestaan daarvoor verschillende omstandigheden, zoodat het onmogelijk is een uitgewerkt schema te geven van hoe het moet en hoe het niet moet. Juist wanneer men de kern klein opzet, en aan de omstandigheden aanpast, zal men de teere punten kunnen omzeilen.

Het komt mij voor, dat, hoezeer de opmerking van den heer Van Leeuwen aanlokkelijk is, de waarheid hier toch weer in het midden ligt, temeer waar, zooals de heer Evelein zelf ook later verklaarde, hij geenszins een modelreglement had gegeven, doch slechts zijn ervaring in positieve, onder bepaalde omstandigheden geldende conclusies had vastgelegd, waarbij het natuurlijk zeer wel mogelijk en waarschijnlijk blijft, dat onder andere omstandigheden andere conclusies gelden. En ik geloof, dat het ook moeilijk anders kan. Hoeveel kernen zijn niet mislukt, doordat men in den beginne fouten maakte, die voorkomen hadden kunnen worden, wanneer men van te voren op de ervaringen in andere ondernemingen zou zijn geweest. Daarbij zijn het niet altijd de hoofdpunten (waar geen verschil van meening over bestaat) doch dikwijls kleine kwesties, die over het lot van de kern beslissen. En in zoodanige gevallen heeft men meer houvast aan een advies, dat zegt: zoo meen ik dat het moet zijn, dan wanneer men zegt: gij kunt het zoo doen, maar het kan ook anders.

Dat men het over de hoofdzaken eens was bleek ten

duidelijkste. De Kern bevordert de samenwerking tusschen de werkgevers en de arbeiders, draagt bij tot den vrede in het bedrijf en tot den bloei van de onderneming. Zij is dan ook in het belang zoowel van het bedrijfsleven als van dat van den werkgever en van de arbeiders. Haar taak moet steeds adviseerend blijven, aangezien de uiteindelijke beslissing blijft berusten bij de leiding van de onderneming, die voor den goeden gang van zaken verantwoordelijk is. In kleinere aangelegenheden, welke niet direct de onderneming als zoodanig raken, kan de Kern een beslissingsrecht worden toegekend, maar overigens zal zij dit moeten overlaten aan de verantwoordelijke personen in de onderneming.

Onderling vertrouwen tusschen werkgevers, kern en vakbeweging is noodzakelijk voor het slagen van het instituut. Wat overigens de verhouding tot de vakverenigingen betreft zijn er tal van kwesties over het arbeidsloon, die beter door de Kern dan door de vakverenigingen kunnen worden behartigd, omdat zij van internen aard zijn en de arbeidsovereenkomst als zoodanig niet direct betreffen. Afgescheiden dus van het vaststellen der algemeene regelen, wat tegenwoordig door den werkgever (eventueel zijn organisatie) in overleg met de vakverenigingen geschiedt, is er bij de uitvoering der arbeidsovereenkomst een belangrijk arbeidsveld voor de Kern en is het geenszins noodig, dat de vakverenigingen zich principieel tegen de Kern verzetten. Waarbij nog komt, dat de Kern ook aan de ongeorganiseerde arbeiders gelegenheid geeft hun stem te laten hooren.

Tot zoover de algemeene grondslagen, die de beide inleiders naar voren brachten; thans nog een woord over enkele bijzonderheden.

De heer Stork omschreef de Kern als een vereeniging van het personeel, die met de Directie in overleg treedt over vraagstukken, welke de zedelijke en stoffelijke belangen der arbeiders raken. Door de Directie worden verschillende beampten en hoofdbeampten aangewezen, die naast de vertegenwoordigers van het personeel zitting in de Kern hebben. Het is typisch, dat de heer Stork dit juist noodzakelijk of althans wenschelijk vond, omdat men elkaar daardoor op verschillende punten beter kon begrijpen, terwijl de heer Evelein van oordeel was, dat de Directie of haar vertegenwoordigers buiten de eigenlijke Kern zou moeten blijven, omdat de Kernleden zich onder elkaar beter zouden kunnen uitspreken. Hier heeft men een voorbeeld van de wijze, waarop historisch gegroeide omstandigheden hun invloed doen gelden.

De vraag, of de Kern één geheel moet vormen dan wel moet worden onderverdeeld in verschillende groepen overeenkomende met de afdeelingen der onderneming, hangt vooral ook af van de grootte der onderneming. De heer Stork deelde mede, dat de Kern aanvankelijk gekozen werd door alle leden van het personeel, doch dat dit door de uitbreiding niet meer mogelijk was, zoodat men afdelingsbesturen heeft ingesteld, die geregeld bij elkaar komen ter behandeling van allerlei kleine zaken betreffende de betrokken afdeeling. Deze afdelingsbesturen vormen dan tezamen de Kern, terwijl uit deze Kern weer een Kernbestuur is samengesteld van 8 à 9 leden, dat geregeld maandelijks met de Directie vergadert. De eigenlijke Kern komt dus niet zoo dikwijls bijeen.

De heer Evelein verklaarde zich, op grond van zijn ervaring, tegen een organische samenstelling van de Kern. Alle leden van het personeel zouden alle kernleden moeten kiezen, daar men anders een groepsvertegenwoordiging zou verkrijgen en de algemeene belangen licht in het gedrang zouden kunnen komen. Overigens achtte hij voor de Kern den commissievorm, in tegenstelling met den gouvernementalen of den vereenigingsvorm, den meest wenschelijken. Deze is ook vrij algemeen in ons land ingevoerd.

Zoo werden nog tal van opmerkingen gemaakt en adviezen gegeven over de samenstelling van de Kern, de wijze van verkiezing der Kernleden en de regeling

van het kiesrecht (kiesstelsel, actief en passief kiesrecht, invloed van de Directie en van de vakverenigingen); de duur van het kernlidmaatschap, de administratiekosten, de vergoeding aan Kernleden, de vergaderingen van de Kern, etc.; doch wij meenen daarvoor naar het stenografisch verslag in de „Ingenieur” te kunnen verwijzen.

Vermelding verdient nog, dat bij de discussie Ir. Van Leeuwen, behalve de reeds genoemde opmerking, nog verschillende ervaringen met de Kern aan de fabrieken te Delft mededeelde en dat Prof. Van Iterson op de commissies in het Mijnbedrijf wees en overigens van oordeel was, dat tegen een wettelijke regeling der materie in den geest, zooals die bij de mijnindustrie bestaat, geen bezwaren bestaan. In dit opzicht werd hij echter bij de repliek met klem door de beide inleiders bestreden, die er bovendien op wezen, dat de wettelijke voor het mijnbedrijf ingestelde commissies een geheel ander karakter hebben, dan de door hen aanbevolen instituten. Ir. B. BÖLGER.

Haarlem, December 1926.

### ANTWERPEN.

Het valt te betreuren, dat de voorstanders van het Belgische Verdrag zoo weinig inzicht vertoonen in de factoren, die Antwerpen zijn bijzondere positie als haven verleen. Te betreurenswaardiger is dit, omdat aldus de kracht wordt onderschat, waarmede een haven als Antwerpen goederen tot zich trekt. Indien toch — gelijk het geval is — de goederen zeer gemakkelijk hun weg via deze haven nemen is het duidelijk, dat kleine verschuivingen in de omstandigheden ten gunste van een dergelijk centrum een geheel onevenredig sterkere toeneming van het daarheen stroomende goederenkwantum ten gevolge zullen hebben.

Enkele gegevens omtrent Antwerpens positie mogen daarom hieronder een plaats vinden.

De beteekenis van deze haven tegenover Rotterdam en Hamburg blijkt uit de tonnemaat van de ingeklaarde zeeschepen:

Jaar	Antwerpen	Rotterdam	Hamburg
1913....	12.024.796	13.036.194	14.185.000
1921....	11.033.743	10.865.126	9.572.821
1922....	12.792.655	12.262.694	13.005.089
1923....	14.750.473	12.338.016	15.400.923
1924....	16.410.021	15.089.293	15.622.020
1925....	17.171.359	16.670.643	16.636.312

Terwijl sommige zeehavens meer speciaal den naam van export- en andere van importhaven verdienen, is Antwerpen een van de weinige plaatsen, waar de in- en de uitvoer vrij goed tegen elkander opwegen: 80 pCt. van de ingeklaarde tonnemaat wordt door den uitvoerhandel benut. Dank zij de groote hoeveelheid goederen voor uitvoer beschikbaar, stellen schepen voor een reis naar Antwerpen zich dikwijls met lage vrachten tevreden.

De Lys, Schelde en hare kanalen voeren meel, glas, lijnkoeken en zachte zeepen uit Frankrijk aan en steenkool uit Henegouwen. De Maas, Sambre en hare kanalen brengen steenkool en metalen uit Luik, lei uit Frankrijk, voorts steen, meel en bier. De Belgische textiel fabrieken exporteerden 60 pCt. van hare productie, de ijzerfabrieken 75 pCt., de glas-, zink- en cementfabrieken 90 pCt. en de wapen- en kantfabrieken 95 pCt. De binnenvaartschepen, die deze goederen aanvoeren, keeren terug met petroleum, granen, koffie en guano uit Amerika, koloniale waren uit de Congo en Britsche koloniën, wol en zinkerts uit Australië, ijzererts uit Zweden en Spanje.

Wat vaste stoomvaartverbindingen betreft, troeft Antwerpen elke andere continentale haven, zoowel in aantal als verscheidenheid van bestemming. Behalve de 190 vaste lijnen, zijn er 60 stoombootmaatschappijen, die geregeld, ofschoon niet op te voren vastgestelde dagen, Antwerpen aandoen. Met de volgende landen staat Antwerpen in geregelde verbinding:

22	vaste diensten op	Brittannië en Ierland,
6	”	” de Noordzeehavens,
7	”	” de Oostzee,
7	”	” Scandinavië,
7	”	” Frankrijk,
7	”	” Marokko,
28	”	” de Middellandsche Zee en de Levant,
8	”	” de Zwarte Zee,
8	”	” Spanje,
5	”	” Portugal,
7	”	” West-Afrika,
3	”	” Oost-Afrika,
5	”	” Zuid-Afrika,
21	”	” Noord-Amerika (Oostkust),
15	”	” Zuid-Amerika, ( ” ),
8	”	” Britsch-Indië,
7	”	” Central-Amerika,
9	”	” Noord-Amerika (Westkust),
11	”	” Zuid-Amerika ( ” ),
2	”	” de Roode Zee en Perzische Golf,
18	”	” het Verre Oosten,
3	”	” Nederlandsch-Indië,
8	”	” Australië.

De Stuwadoorskosten te Antwerpen zijn, zooals op de Haagsche bijeenkomst in Mei 1924 van de „Baltic and White Sea Conference” werd medegedeeld, lager dan in eenige andere Europeesche haven, nl. 1/3 per ton tegen 1/6 tot 4 shilling elders. Antwerpen is een zeer goedkoop haven, wat verband houdt met de grootte van de daar binnenkomende schepen (hoe grooter schip, hoe lager de gemiddelde onkosten). De gemiddelde inhoud van de te Antwerpen binnenkomende schepen was in 1925 1855 tons tegen 1248 te Hamburg en 1413 te Rotterdam.

De havenwerken in aanleg zullen de tegenwoordige capaciteit van Antwerpen (20.000.000 tons) verdrievoudigen. Antwerpen komt dan in het bezit van 47 KM. kadellengte, 600 H.A. havenoppervlakte en 1600 H.A. handelsterrein en spoorwegemplacements.

Het is opvallend, dat onder de werken, die men van plan is ten behoeve van Antwerpen te maken, reeds het Moerdijkkanaal wordt genoemd.

W. SUERMONT LZN.

N.B. Bovenstaande cijfers zijn ontleend aan gegevens, verstrekt door den inlichtingendienst van het Antwerpsche Gemeentebestuur.

### BESCHERMING DER SUIKERINDUSTRIE.

De heer J. M. van Bommel van Vloten schrijft ons: Het zij mij vergund den heer Dr. Minderhoud, die mijn artikel over dit onderwerp in uw blad van 8 December jl. heeft bestreden, in het kort te beantwoorden.

Het spijt mij, dat Dr. Minderhoud mijn betoog niet op den voet heeft gevolgd. Ware dit wel het geval geweest, dan zou op mijn zakelijk betoog eveneens een zakelijk antwoord gevolgd zijn. Nu is dat niet geval. Dr. Minderhoud schrijft:

„Dat de heer v. B. v. V. meent, dat de vleeschproducenten niet evenveel aanspraak op regeeringssteun hebben als de suikerproducenten, is begrijpelijk. Eigen nood worden steeds sterker gevoeld dan die van anderen.”

Waarom bestrijdt Dr. Minderhoud de door mij aangevoerde argumenten niet? Waarom geeft hij er de voorkeur aan een persoonlijk element in het geding te brengen? Vreest hij niet op deze wijze den indruk te wekken, dat zakelijke weerlegging hem moeilijk valt?

De reden waarom ik het behoud van de industrie op den voorgrond heb gesteld wil ik gaarne nog nader toelichten. De coöperatieve beetwortelsuikerindustrie is afhankelijk van de rentabiliteit van de bietencultuur. Indien door inkrimping der cultuur, ten gevolge van lage suikerprijzen, de coöperatieve industrie zou verdwijnen, zou dit voor den Nederlandschen landbouw inderdaad zeer ernstige gevolgen hebben. De coöperatieve suikerproductie biedt de grootste mogelijkheden om de productie op de meest economische wijze te doen geschieden, en verschaft den landbou-



wer de gelegenheid de volle waarde voor zijn product te ontvangen. Dat zij van enorme beteekenis is voor den Nederlandschen Landbouw zal ook Dr. Minderhoud niet ontkennen.

Het behoud dezer industrie moet dus niet alleen een algemeen Nederlandsch, maar ook een speciaal landbouw-belang genoemd worden: Dat is ook de reden, waarom door den Bond van Coöperatieve Suikerfabrieken verwacht werd, dat de landbouworganisaties de actie van de coöperatieve fabrieken zouden steunen.

Dr. Minderhoud meent de positie van de Centrale Suiker Maatschappij eveneens ter sprake te moeten brengen. Nu dit het geval is, mag ik niet nalaten de positie dezer maatschappij nader te behandelen, al loop ik daarmee wederom het gevaar door Dr. Minderhoud van een „oratio pro domo” beticht te worden.

De C.S.M. was aanvankelijk de grootste producent van suiker uit inheemsche beetwortelen. Door de opkomst en groote uitbreiding der coöperatieve fabrieken heeft zij haar positie als zoodanig in Nederland zien verminderen. Ongeveer 65 pCt. der Nederlandsche beetwortelen worden thans door de coöperatieve fabrieken verwerkt. Hierdoor is de C.S.M. genoodzaakt geweest haar belangen te wijzigen en te verplaatsen. Zij heeft dit weten te bereiken door een gedeelte harer fabrieken om te zetten in raffinaderijen en door andere fabrieken naar Engeland over te brengen, waar zij haar belangen, in verband met de groote bescherming, welke de suikerindustrie aldaar geniet, enorm heeft uitgebreid. Daarbij komt, dat de C.S.M. ook belangen heeft in Polen en België. Hieruit blijkt, dat haar belang bij haar Nederlandsche fabrieken niet buitengewoon groot is. Ten slotte moet het te niet gaan van de coöperatieve suikerindustrie voor de C.S.M. een versterking van haar positie in Nederland zijn.

Indien de coöperaties, door regeeringssteun daartoe in staat stelt, een hooger, meer rendabelen bietenprijs aan haar leden kunnen uitkeeren, is de C.S.M. genoodzaakt denzelfden prijs voor haar beetwortelen te betalen.

Uit het bovenstaande blijkt, dat eventueele steun aan de inheemsche suikerproductie voor de C.S.M. van geringe beteekenis is, waardoor tevens verklaard wordt, dat de C.S.M. er geen belang in stelt om de actie der coöperaties te steunen. Dat daarom die actie van minder beteekenis zou zijn meen ik op grond van het bovenstaande te mogen ontkennen.

\* \* \*

De bestrijding, welke Dr. Minderhoud op mijn opmerking in zake de productiekostenberekening geeft, is mij zeer welkom. Ik heb haar als het ware uitgelokt. Want uit het antwoord van Dr. Minderhoud blijkt thans, dat hij en de heer Addens zich de vrijheid veroorloven een *algemeene* conclusie te trekken, op hetgeen uit *één geval* blijkt. Ik neem gaarne aan, dat de boeken van den heer Addens de genoemde productiekosten en opbrengsten aangeven. Het eenige wat daaruit blijkt is, dat de heer Addens in een zeer gunstige positie verkeert en dat hij een bekwaam landbouwer moet zijn.

Maar Dr. Minderhoud handelt onjuist door zich op deze cijfers te baseeren, wanneer hij tracht tot een beoordeeling te komen van de *gemiddelde* rentabiliteit van de suikerbieten-cultuur. Hij heeft daardoor, naar mijn meening, een onjuiste voorstelling van de productiekosten in het Noorden des lands gegeven. Bovendien meen ik erop te mogen wijzen, dat de suikerbieten verbouwende landbouwers in het algemeen volkomen doordrongen zijn van de hooge eischen, die de bieten-cultuur aan bemesting en grondbewerking stelt. De productiekosten zullen daarom niet zoozeer uiteen loopen, de opbrengsten doen dit echter wel, in verband met de uiteenlopende bodemomstandigheden.

Daar de heeren Minderhoud en Addens de onjuiste voorstelling gaven, dat zij de *gemiddelde* cijfers noemden, was ik volkomen gerechtigd tegenover de

door hen genoemde kosten de gemiddelde opbrengst in het Noorden des lands te stellen.

\* \* \*

Het verwondert mij, dat Dr. Minderhoud, na het eenvoudige maar niet te weerleggen voorbeeld, dat ik in mijn vorig artikel dienaangaande heb gegeven, nog de stelling durft te handhaven, dat de suikerprijs per 100 KG. gelijk moet zijn aan den bietenprijs per 1000 KG. Hij tracht dit zelfs nog met een voorbeeld te staven.

Ieder, die slechts eenigszins op de hoogte is van de factoren, die invloed uitoefenen op den bietenprijs, welke een fabriek kan betalen, weet dat deze prijs de resultante is van zooveel omstandigheden, dat een zoo nauw verband tusschen suiker- en bietenprijs onbestaanbaar is. Als de primitieve veronderstelling van Dr. Minderhoud juist zou zijn, moesten alle fabrieken in staat zijn eenzelfde bietenprijs te betalen. Iedere practische landbouwer zal wel van het tegendeel overtuigd zijn.

\* \* \*

De uitspraak van de algemeene vergadering van de Zeeuwsche Landbouw Maatschappij is, zooals Dr. Minderhoud trouwens zelf erkent, geen bewijs, dat de actie van den Bond van Coöperatieve fabrieken praematuur is. Ook hier is Dr. Minderhoud in gebreke de zakelijke argumenten van mijn vorig artikel te weerleggen.

Indien Dr. Minderhoud er toe mocht besluiten naar aanleiding van het bovenstaande nog eenige opmerkingen te maken, dan zou ik het zeer op prijs stellen, indien hij *alle* door mij aangevoerde motieven, zoowel van dit als van mijn vorig artikel, op zakelijke wijze zou willen behandelen, en in ieder geval het persoonlijk element buiten beschouwing zou willen houden. Mijns inziens kan dat aan het peil, waarop onze gedachtenwisseling zal staan slechts ten goede komen.

Goos, 18 December 1926.

#### PROTECTIE, RETORSIE, ENZ.

Prof. Dr. W. C. Mees R.Azn. schrijft ons:

Het belang eener juiste handelspolitiek is zoo eminent, dat hetgeen Dr. Oortwijn Botjes in zijn artikel van 1 December jl. opmerkt, m.i. niet onbeantwoord mag blijven.

Schr. ontkent, dat kunstmatige belemmering van den invoer door de daaruit voortvloeiende verstoring van de betalingsbalans ook den uitvoer zou belemmeren. Hij ontkent, dat langs dien weg het evenwicht zou worden herkegen.

Schr. ontkent echter niet, dat een tendens tot evenwicht in de betalingsbalans bestaat. Hij meent, dat het evenwicht zich door meerdere belegging zal herstellen; meerdere belegging in het buitenland en in het binnenland.

Als bron van die meerdere belegging beschouwt schr. blijkbaar het goud, dat ons land zal binnenkomen, wanneer buitenlandsche goederen onze grenzen minder gemakkelijk kunnen overschrijden.

Er is echter geen enkele reden, waarom dit goud juist voor belegging zal worden aangewend. Immers die goudinvoer beteekent niet welvaartvermeerdering, maar eenvoudig het equivalent voor de goederen, welke tot dusverre ons land binnenkwamen.

Alleen welvaartvermeerdering of een wijziging in het inzicht in de waarde der eischen van heden en toekomst kan meerdere belegging te weeg brengen.

Dat invoerbelemmering tot meerdere welvaart leidt, moet echter nog worden aangetoond en wordt door schr.'s artikel zeker niet aannemelijk gemaakt.

Trouwens zelfs welvaartvermeerdering zet zich veelal niet geheel om in meerdere belegging. Schr. zegt zelf, dat in geval van bijzonder ruime oogsten de boeren effecten koopen, een auto aanschaffen, meer kleederen of andere verbruiksartikelen koopen.

Er is dus zeker geen reden om te veronderstellen, dat het goud, dat ons land binnenkomt in plaats van

goederen, voor belegging zal worden aangewend.

Nu de buitenlandsche markt minder bereikbaar is, krijgt men meer vraag naar goederen op de binnenlandsche markt, hetgeen strekt tot prijsverhooging aldaar. En door die prijsverhooging in het binnenland zal onze exportindustrie in het buitenland moeilijker kunnen concurreren. M.a.w. in- en uitvoer beïnvloeden elkaar inderdaad.

Dat de nadeelige invloed van belemmering van den invoer op onzen export tijdelijk kan worden voorkomen, bijv. door meerdere belegging in het buitenland, merkte ik in mijn vorig artikel reeds op. Die meerdere belegging in het buitenland heeft dan echter plaats ten koste van de binnenlandsche belegging.

Er is inderdaad eenige kans, dat het kapitaal zich bij invoerbelemmering meer dan tot dusverre naar het buitenland zal richten. En wel doordat de wisselkoersen, door die invoerbelemmering beïnvloed, aan belegging in het buitenland eenig voordeel verbinden. Diezelfde wisselkoersen zullen ook onzen export belemmeren.

Het verschil in wisselkoers is echter volgens schr. te gering om eenigen invloed op in- en uitvoer te kunnen hebben. Indien dit zoo ware, zou de invoerbelemmering ook niet tot meerdere belegging in het buitenland leiden.

Dat het slechts om kleine verschillen gaat, verhindert allerminst, dat die invloed bestaat. Hetzelfde geldt ook voor de inderdaad veelal slechts geringe wijzigingen in het prijsniveau. Het bestaan van dien invloed maakt juist, dat de prijsverschillen niet groot worden.

De kleinheid der verschillen verhindert echter, dat men dien invloed van invoerbelemmeringen op den uitvoer duidelijk met cijfers kan aantoonen en wel omdat er in ons economisch leven talloze invloeden werkzaam zijn, welke dien eenen invloed doorkruisen.

Iedere wijziging in de wisselkoersen, iedere verandering in de verhouding der prijsniveaux van de aan het wereldverkeer deelnemende landen zal transacties uitlokken of verhinderen, zal de in- en uitvoermogelijkheid beïnvloeden.

Het was niet mijne bedoeling met het bovenstaande eene uitvoerige en volledige uiteenzetting te geven van het in- en uitvoerargument, maar slechts om aan te toonen, dat dit argument niet alleen, zooals schr. beweert, eerbiedwaardig is door zijn leeftijd (protectionistische neigingen zijn op grond van leeftijd nog veel eerbiedwaardiger!), maar tevens door zijn innerlijke waarde.

W. C. MEES R.A.Z.N.

Wageningen, 5 December 1926.

\* \* \*

Naschrift. — Op bladz. 10 van het werk van Pierson „Grondbeginselen der Staathuishoudkunde” kan men lezen, dat een gunstige betalingsbalans overvloed van ruilmiddelen ten gevolge heeft.

Dit zal ook zeker door niemand worden ontkend. Is de verbreking van het evenwicht, in gunstigen zin, een gevolg van een rijken oogst, dan zijn het de boeren, die overvloed van geld in handen krijgen. Hangt de evenwichtsverbreking samen met de aflossing van een buitenlandsche leening, waaraan Nederlandsche beleggers hebben deelgenomen, dan zijn het deze geldbeleggers, die overvloed van geld beschikken.

Laten wij de meerdere behoeftenbevrediging buiten beschouwing, dan meen ik te kunnen zeggen, dat ieder, die meer geld in huis heeft dan hij voor zijn zaken of zijn huishouding noodig heeft, dit geld rentegevend tracht te beleggen. Hij brengt het naar een spaarbank, naar een boerenleenbank, naar een depositobank, hij koopt effecten, steekt het in zijn zaken, lost zijn schulden af of richt nieuwe ondernemingen op.

Het maakt voor niemand een punt van overweging uit of hij zijn overtollige geld zal beleggen, zooals Prof. Mees aanneemt; iedereen beschouwt dit als de meest natuurlijke zaak van de wereld. Een gunstige

betalingsbalans veroorzaakt dus vraag naar belegging en daar de hoeveelheid kapitaal in ons land niet door die betalingsbalans zelve wordt vergroot, is ze ten slotte oorzaak, dat kapitaal (effecten en vorderingen) uit handen van buitenlanders in die van Nederlanders overgaat of dat meer kapitaal in eigen land wordt geplaatst. Hierdoor herstelt zich de betalingsbalans.

In navolging van Pierson is Prof. Mees blijkbaar van oordeel, dat de gunstige betalingsbalans aanleiding zal geven tot den aankoop van goederen en dat deze daardoor in prijs zouden stijgen, waardoor de export wordt belemmerd.

Voor deze prijsstijging is geen enkel motief aan te voeren. Niemand zal toch zoo dwaas zijn, import- of exportgoederen te koopen voor een hooger prijs dan deze op de wereldmarkt hebben. Wat zou hij uitvoeren met zijn goederen, die niemand hem voor dien hooger prijs zou afkopen? Niet de producent van deze goederen zou door die hogere prijzen worden gedupeerd, integendeel, maar wel de dwaas, die goederen kocht voor hooge prijzen, omdat hij toevallig over veel betaalmiddel beschikt.

In werkelijkheid wordt de producent door een gunstige betalingsbalans eenigszins gehandicapt, doordat de prijzen, in Nederlandsch geld uitgedrukt, iets dalen. De prijzen van zijn producten worden voor en na op de wereldmarkt bepaald, maar wat de producent voor zijn goederen in het buitenland ontvangt moet feitelijk met het agio op de wissels worden verminderd. Maar dit agio zal als gevolg van de storing in het evenwicht van de betalingsbalans wel nooit of bijna nooit hooger worden dan een half procent. De goudpunten toch waren volgens een opgave, die Mr. van der Mandele, Directeur van de Rotterdamsche Bankvereeniging, mij welwillend heeft verstrekt, vóór den oorlog ongeveer:

£ 12,04½ . . . . .	12,15
\$ 2,4685 . . . . .	2,50
Mrk. 58,95 . . . . .	59,45

Er is geen enkel artikel aan te wijzen, waarvan de productie in eenigszins belangrijke mate vermindert als de prijzen met een half procent naar beneden gaan. Ook mag niet worden vergeten dat een gunstige betalingsbalans een factor is, die leidt tot een lagere rentestand, iets waarvan elk producent min of meer profiteert.

Een gunstige betalingsbalans veroorzaakt dus geen vermindering van de productie van import- of exportartikelen. De betalingsbalans, die in gunstigen zin is gestoord, komt niet weer in evenwicht door verminderen uitvoer, welke door die storing zou worden veroorzaakt. Het evenwicht wordt hersteld door aankoop van kapitaal of door meerdere behoeftenbevrediging. Argumenten voor of tegen bescherming zijn uit de betalingsbalans niet te halen.

Meent Prof. Mees mij op grond van deze bewering als protectionist te boek te moeten stellen, dan zal ik mij hier maar bij neerleggen.

J. OORTWIJN BOTJES.

#### DE DUISBURG-RUHRORTER HAFEN A.G.

Rectificatie. In het vorig nummer zijn op blz. 1104, 2e kolom, in de tabel de noten voor het aandeel der kolen in het havenverkeer een regel te laag geplaatst; zij behooren bij de getallen voor „Alle openbare Duisburg-Ruhrorthavens”.

#### DE RIJKSMIDDELEN.

In dit nummer is opgenomen het gebruikelijke overzicht van de opbrengst der Rijksmiddelen over de maand November 1926, vergeleken met de overeenkomstige cijfers van November 1925.

De gewone middelen brachten in de afgelopen maand f 44.179.300 op tegen f 43.743.800 in November 1925 en vertoonen mitsdien een vooruitgang van f 435.500. De totale opbrengst in de afgelopen maand overtrof de raming met een bedrag van f 5.996.200.

De totaal-opbrengst over de eerste elf maanden van dit jaar bedroeg *f* 450.551.800, d.i. *f* 25.452.500 méér dan in hetzelfde tijdvak van het vorige jaar, terwijl de raming in genoemde periode met *f* 30.538.800 werd overschreden. Laat men de rijwielbelasting buiten beschouwing, dan blijkt, dat de opbrengst der overige middelen over de eerste elf maanden dezes jaars *f* 29.403.200 steeg boven 11/12 van de voor 1926 in totaal geraamde opbrengst.

In vergelijking met de overeenkomstige maand van het vorig jaar vertoonden de grondbelasting, de inkomstenbelasting, de dividend- en tantiëmebelasting, de wijn-, de gedistilleerd-, de bier-, de geslacht- en de tabakaccijns, de zegelrechten, de successierechten, de invoerrechten, de belasting op gouden en zilveren werken, het statistiekrecht, de akten voor de jacht en visscherij, enz. en de loodsgelden een hooger opbrengstcijfer. Daarentegen brachten minder op de personele belasting, de vermogensbelasting, de suiker- en de zoutaccijns, de belasting op speelkaarten, de belasting op rijwielen, de registratierechten en de domeinen. Uit het vorenstaande blijkt, dat de loop der middelen in November 1926 over het algemeen niet onbevredigend mag worden genoemd.

Gaf de grondbelasting in de vier vorige maanden van het jaar eene dalende opbrengst te zien, ditmaal viel eene stijging in de opbrengst te constateeren van *f* 185.600. De opbrengst over de eerste elf maanden van 1926 steeg hierdoor tot *f* 20.085.200, d.i. *f* 216.800 boven die van hetzelfde tijdvak van 1925, terwijl 11/12 der raming met *f* 1.981.100 werd overschreden. De grondbelasting heeft thans reeds meer opgebracht dan het geheele voor 1926 geraamde bedrag.

Evenals de beide vorige maanden, bleef de personele belasting zich in dalende lijn bewegen; het nadeelig verschil, in vergelijking met November 1925, beliep *f* 41.400. Zoals evenwel reeds eerder werd opgemerkt, vindt de daling der laatste maanden haar gereede verklaring in het ruimer vloeien van dit middel, dank zij de snelle invordering, in de eerste acht maanden van 1926. Gerekend over elf maanden, gaf 1926 een surplus van *f* 1.731.200 boven 1925, terwijl de raming met *f* 1.676.600 werd overtroffen. Er mag dus met stelligheid op worden gerekend, dat de totale opbrengst van 1926 de raming aanmerkelijk overschrijden zal.

Wat de inkomstenbelasting betreft, viel ditmaal een hoogere inkomst te boeken (van *f* 152.400). In hoeverre hierbij de snellere invordering een factor van beteekenis bleef vormen, is niet met zekerheid uit te maken. Vergelijkt men de ontvangsten uit deze bron van inkomst over de eerste elf maanden van 1925 en 1926, dan blijkt, dat de opbrengsten als volgt over de verschillende dienstjaren kunnen worden verdeeld:

	Jan. t/m. Nov. 1925:	Jan. t/m. Nov. 1926:
1922/23....	<i>f</i> 4.035.400,—	<i>f</i> —
1923/24....	„ 10.452.300,—	„ 3.098.200,—
1924/25....	„ 53.369.600,—	„ 7.068.100,—
1925/26....	„ 20.271.000,—	„ 58.078.100,—
1926/27....	„ —	„ 22.899.900,—
Totaal.	<i>f</i> 88.128.300,—	<i>f</i> 91.144.300,—

Uit de hierboven gegeven cijfers blijkt, dat de inkomstenbelasting van Januari t.m. November 1926 *f* 3.016.100 méér voor de schatkist opleverde dan in hetzelfde tijdvak van 1925. De raming werd met *f* 6.811.000 overschreden; het voor 1926 in totaal geraamde opbrengstcijfer werd reeds bijna bereikt. Het blijft intusschen uiterst moeilijk, omtrent den verderen loop van dit middel eene voorspelling te doen.

De dividend- en tantiëmebelasting bracht in de afgelopen maand *f* 906.000 op tegen *f* 546.800 en gaf mitsdien een accres te zien van *f* 359.200. Eenige beteekenis behoeft aan deze stijging met het oog op den grilligen loop van het hier besproken middel niet te worden toegekend. Vergelijkt men echter het tijdvak Januari t.m. November, dan blijkt, dat het lopende jaar tot dusver reeds *f* 999.300 boven het vo-

rige opleverde en dat 11/12 van de raming met *f* 2.876.000 werd overschreden. Zelfs kon reeds een surplus van *f* 1.542.600 boven de in totaal voor 1926 geraamde opbrengst worden geboekt. De loop van dit middel kan dus alleszins bevredigend worden genoemd.

Dit laatste kan niet gezegd worden van de vermogensbelasting, die in de afgelopen maand terugliep met niet minder dan *f* 1.972.300. Vermoedelijk staat deze teruggang in verband met de overdracht van de invordering aan de ontvangers der directe belastingen, waardoor thans de betalingstermijnen gelden van de wet van 1845 in plaats van die van art. 31 (oud) der wet op de vermogensbelasting. Is deze veronderstelling juist, dan geeft de middelenstaat dus, voor wat de vermogensbelasting aangaat, op dit oogenblik geen geheel zuiver beeld. Wellicht is het ook hieraan toe te schrijven, dat genoemd middel in de eerste elf maanden van 1926 *f* 2.582.400 minder blijkt te hebben opgebracht dan in dezelfde periode des vorigen jaars, en dat de opbrengst nog *f* 768.200 bij 11/12 der raming ten achter bleef.

De accijzen maakten in het algemeen genomen geen kwaad figuur. Eene uitzondering maakte evenwel de suikeraccijns, die eene lagere opbrengst van *f* 913.200 aanwees. Er zijn blijkbaar nog voldoende voorraden in het vrije verkeer aanwezig en de handel neemt in verband hiermede eene afwachtende houding aan met het oog op de volgens sommigen te hoge suikerprijzen. Tot dusver viel de loop van den suikeraccijns echter niet tegen. In de eerste elf maanden werd reeds ruim 2 ton méér ontvangen dan het voor 1926 in totaal geraamde bedrag. De wijnaccijns accresseerde met *f* 20.400 en bleef zich dus, evenals in de 10 voorafgaande maanden van dit jaar, in stijgende lijn bewegen. Ook de gedistilleerdaccijns gaf ditmaal een hoogere opbrengst te zien (van *f* 53.500). De opbrengst van laatstgenoemd middel vertoont in den laatsten tijd eenige neiging zich te herstellen, hetgeen vermoedelijk aan de beteugeling van den smokkelhandel is te danken. Gerekend over de eerste elf maanden bleef de opbrengst echter niet minder dan *f* 1.757.000 bij de raming ten achter. Het zout leverde *f* 7.900 minder voor de schatkist op; daarentegen gaf de bieraccijns een stijging te zien van *f* 17.200. Een bepaalde oorzaak is hiervoor niet aanwijsbaar, evenmin als voor de toeneming van den geslachtaccijns (met *f* 23.100), die, in tegenstelling met de voorafgaande vijf maanden, ditmaal weer een hoogere bate voor de schatkist opleverde. Ten slotte moge nog worden gewezen op den tabakaccijns, die vrijwel evenveel opbracht als in November 1925 (*f* 17.000 méér). In de eerste elf maanden van 1926 bracht dit middel reeds *f* 3.691.400 meer op dan in hetzelfde tijdvak van het vorige jaar, terwijl de raming met *f* 432.300 werd overschreden.

De belasting op speelkaarten liep met niet minder dan *f* 9000 terug; de aanstaande afschaffing van deze heffing brengt uiteraard mede, dat bijna geen nieuwe spellen meer ter afstempeling worden aangeboden. De belasting op rijwielen gaf nog een bate van *f* 243; tot dusverre werd in 1926 reeds in totaal *f* 6.635.600 wegens verkochte rijwielplaatjes ontvangen.

Van de middelen, die meer in rechtstreeksch verband staan met het zakenleven stegen de zegelrechten met *f* 120.600, welke stijging evenwel niet aan een ruimer vloeien van de beursbelasting mag worden toegeschreven, daar laatstgenoemd middel integendeel een teruggang van *f* 315.900 vertoonde. De registratierechten daalden met *f* 34.300, waarin waarschijnlijk een mindere overgang van onroerend goed tot uiting komt. Daarentegen liepen de invoerrechten vooruit met *f* 246.800 en vertoonde het statistiekrecht een accres van *f* 17.300. Ook de loodsgelden gaven in de afgelopen maand eene hoogere opbrengst te boeken; het voordeelig verschil beliep *f* 116.200, een voor dit middel vrij aanzienlijk bedrag. Ook bij vergelijking van de opbrengsten over de eerste elf

maanden blijkt, dat de hier besproken groep van mid-delen alle reden tot tevredenheid geeft.

Ten slotte trekken de successierechten de aandacht, die, grillig als altijd, een sprong vooruit van f 2.089.900 maakten en daardoor op het in jaren niet bereikte bedrag van f 6.008.800 kwamen. De belasting op gouden en zilveren werken leverde f 1500 méér op dan in November 1925; de domeinen gaven f 8900 minder, de akten voor de jacht en visscherij f 1700 meer te boeken.

De inkomsten van het „Leeningfonds 1914” bedroegen in de afgelopen maand f 10.668.400 (raming f 8.313.900), waarvan ruim f 5.055.000 aan de Verdedigingsbelastingen was te danken. De middelenstaat van November 1925 wees een opbrengst aan van f 12.343.400. In de eerste elf maanden van 1926 kwam in totaal f 95.339.100 binnen (in hetzelfde tijdvak van 1925 f 93.273,800).

## BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

### HET TWEDE JAAR SCHADEVERGOEDINGSREGIME.

#### I.

Dr. F. H. Repelius te Berlijn schrijft ons:

De Generaalagent voor Herstelbetalingen, de Commissarissen en een der Trustees (de Trustee voor de Deutsche spoorwegobligaties had aan zijn vorige verslag niets toe te voegen), brachten 4 December jl. hun tweede jaarlijksche rapport uit. De genoemde functionarissen beperken zich niet tot opsomming van de maatregelen ter uitvoering van het Plan der Experts volgens de overeenkomst van Londen, doch beschouwen die uitvoering in het licht der financieele en economische ontwikkeling van Duitschland. Hierdoor krijgen deze rapporten ook voor het buitenland groote beteekenis, niet het minst, doordat belangrijke gegevens betreffende het internationaal betalingsverkeer worden medegedeeld.

Uit de laatste moge het hier reeds opgenomen uittreksel van het rapport van den Commissaris bij de Rijksbank nog op één punt worden aangevuld. Volgens art. 31 van de bankwet is de Rijksbank verplicht tot inwisseling harer biljetten in gouden munten of baren, in cheques of in valuta, een en ander ter keuze van de Bank. Deze bepaling is echter nog niet van kracht geworden, zoodat een *wettelijke* inwisselingsverplichting momenteel nog niet bestaat. De Rijksbank heeft evenwel de bepaling van de wet praktisch in zoverre uitgevoerd, dat zij, ten einde den koers van de Mark op pariteit te houden met dien van de munteenheden der landen, welke den gouden standaard hebben aangenomen, alle haar aangeboden deviezen heeft opgenomen en aan alle aanvragen tot afgifte heeft voldaan, op een vaste basis van 1 \$ = 4,20 R.M. Op 23 Augustus heeft de Rijksbank, zooals hier reeds werd vermeld, deze politiek gewijzigd en den koers van den dollar en daarmee ook dien van de andere valuta's vrij gelaten. Deze maatregel betekent echter geenszins, dat de koers van de Rijksmark thans onbepaald zou kunnen stijgen of dalen. In de eerste plaats is de Rijksbank op de deviezenmarkt in den regel de voornaamste koopster of verkoopster, mede als gevolg van het feit, dat zij voor haar particuliere cliënteel veelal groote orders heeft uit te voeren, waardoor zij een reguleërenden invloed op de markt uitoefent, die tot uiting komt in haar actieve medewerking bij het totstandkomen der officieele notering. Voorts kan de koers van de Rijksmark nooit beneden het goud-importpunt dalen, daar de Rijksbank wettelijk verplicht is tot goudaankoop. Een stijging van den koers van de Rijksmark boven het goudexportpunt is niet te verwachten, wijl, niettegenstaande een wettelijke verplichting nog niet bestaat, de President van de Rijksbank op 21 October jl. de reeds geciteerde<sup>1)</sup> categorische verklaring heeft afgelegd, volgens welke de Rijksbank, wanneer het goudexport-

punt bereikt zou worden, te allen tijde bereid is goud af te geven.

Op de financieele en economische ontwikkeling van Duitschland geeft de Generaalagent een terugblik over de afgelopen twee jaren van het herstelregime, die aldus kan worden samengevat:

Werden reeds in den aanvang de twee primaire voorwaarden voor de werking van het Plan: stabiliteit van het ruilmiddel en evenwicht in het budget, vervuld, het economisch leven had nog geruimen tijd noodig om zich te herstellen van de omstandigheden, die vóór de sluiting van de overeenkomst van Londen hadden geheerscht. Slechts uiterst langzaam kon het zich aanpassen bij de meer stabiele verhoudingen en de crisis in den winter van dit jaar was een onvermijdelijk stadium in het reconstructieproces. In het voorjaar van 1926 kwam de omslag, die, al werd het herstel ook bevorderd door buiten Duitschland optredende factoren (waarvan met name de staking der Engelsche mijnwerkers genoemd wordt), bewijst, dat het saneeringsproces in een aantal takken van bedrijf met succes is doorgevoerd.

De maatregelen tot handhaving van de buitenland-sche waarde van de Mark werden reeds hierboven aangestipt. Wat de binnenlandsche waarde betreft is, voor zover deze tot uiting komt in het indexcijfer der groothandelsprijzen, een vrij stabiel verloop te constateeren. Tot het voorjaar van 1926 daalde het indexcijfer (tot 118,3), sedertdien is de tendens weer stijgend (midden November 133), wat voornamelijk aan de prijsstijging der landbouwproducten wordt toegeschreven.

De kosten van het levensonderhoud zijn — op een niveau van ongeveer 140 — zeer stabiel. De loonindex vertoonde eenzelfde beweging als de groothandelsprijzen, zoodat het reële loon in den laatsten tijd stijgende is.

Ter aanvulling van de op pagina 87 van dezen jaargang medegedeelde cijfers der staathuishouding volgen hier de uitkomsten van het afgelopen en de begroting van het thans loopende fiscale jaar.

#### Staathuishouding (in millioenen R.M.)

Inkomsten.	Uitkomsten	Begroting
	1925/26	1926/27
Belastingen.....	4.892,7	4.506,0
Invoerrechten en accijnzen ..	1.963,6	2.049,3
Andere gewone inkomsten ..	264,5	314,6
Muntwinst .....	213,6	294,6
Saldo van vorige jaren ....	672,0	400,1
	<u>8.006,4</u>	<u>7.564,6</u>
<i>Uitgaven.</i>		
Overdracht aan Staten en gemeenten .....	2.595,6	2.386,3
„Innere Kriegslasten”.....	352,6	300,7
Uitvoering plan der Experts	291,3	537,4
Oorlogs- en civile pensioenen	1.428,7	1.555,5
Aflossing van Staatsschuld ..	255,1	397,5
Werkloosheidszorg .....	163,6	490,0
Subsidies en voorschotten aan ondernemingen .....	395,2	585,8
Andere uitgaven .....	1.962,2	2.177,6
	<u>7.444,3</u>	<u>8.431,0</u>
Surplus	562,1	Deficit 866,4

Twee verschijnselen trekken in deze periode de aandacht. In de eerste plaats werd tot belastingwijziging overgegaan. Het tarief van de omzetbelasting werd gereduceerd van 2½ pCt. tot ¾ pCt. Daarnaast werden in de inkomstenbelasting veranderingen aangebracht, die echter slechts een billijker verdeling der lasten, doch geen noemenswaardige wijziging in de opbrengst teweegbrachten.

In de tweede plaats namen de uitgaven in verband met de werkloosheid in een snel tempo toe. De kosten voor rechtstreeksche ondersteuning van werklozen door het Rijk bedroegen in 1924/25 36 millioen R.M., in 1925/26 164 millioen R.M., terwijl voor het loopende fiscale jaar 490 millioen R.M. was uitgetrokken, welk bedrag in November jl. nog belangrijk

<sup>1)</sup> E.-S. B. van 8 December 1926, pag. 1085.



opleveren, in de officieele statistiek niet opgenomen zijn. Zij bedroegen in het eerste hersteljaar 420, in het tweede hersteljaar 656 millioen R.M. De cijfers van het eerste jaar zijn niet geheel betrouwbaar door het ontbreken van opgaven voor de bezette gebieden, die van het tweede jaar staan onder den invloed van de juist in die periode opgetreden depressie.

**MAANDCIJFERS.**

**OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN.**

(In Guldens).

	November 1926	Sedert 1 Januari 1926	Overeenkomstige periode 1925
<b>Directe belastingen.</b>			
Grondbelasting .....	1.686.080	20.085.227	19.868.418
Personeele belasting ..	1.939.913	26.151.648	24.420.450
Inkomstenbelasting ..	9.743.985	91.144.345	88.128.274
Dividend- en tantième-belasting .....	905.995	17.542.637	16.543.381
Vermogensbelasting ..	1.772.828	9.498.453	12.080.899
<b>Accijnzen.</b>			
Suiker .....	3.490.175	40.209.775	39.273.410
Wijn .....	82.374	2.294.341	1.991.096
Gedistilleerd .....	3.944.931	41.326.300	42.166.487
Zout .....	175.761	1.906.932	1.862.525
Bier .....	1.158.657	11.535.836	11.625.537
Geslacht .....	892.304	8.792.183	8.947.698
Tabak .....	1.846.506	20.598.931	16.907.562
Belast. op speelkaarten	2.238	64.424	85.310
Rijwielbelasting .....	243	6.635.616	6.480.576
<b>Indirecte belastingen.</b>			
Zegelrechten .....	12.392.043	23.206.716	22.148.551
Registratierechten .....	1.769.690	19.109.204	19.910.077
Successierechten .....	6.008.816	44.322.181	39.899.471
<b>Invoerrechten.</b>			
4.831.071	52.745.466	39.930.070	
<b>Gouden en zilver. werken</b>			
Belasting .....	105.515	831.885	927.237
Essaailoon .....	74	893	879
<b>Statistiekrecht .....</b>			
368.190	3.801.353	3.864.382	
<b>Mijnen .....</b>			
—	—	406.630	
<b>Domeinen .....</b>			
558.276	3.296.608	3.017.664	
<b>Staatsloterij .....</b>			
9.055	632.562	634.362	
<b>Jacht en visscherij .....</b>			
8.298	248.147	259.493	
<b>Loodsgelden .....</b>			
486.229	4.570.118	3.718.794	
<b>Totaal-Generaal ..</b>	<b>44.179.247</b>	<b>450.551.781</b>	<b>425.099.239</b>

1) Hieronder begrepen f 452.200 wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissionnairs in effecten, enz. (Beursbelasting). 2) Idem f 4.709.191. 3) Idem f 5.315.321.

**HEFFINGEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.**

	November 1926	Sedert 1 Januari 1926	Overeenkomstige periode 1925
Verdedigingsbelast. Ia	532.225	2.850.013	3.623.165
Verdedigingsbelast. Ib	1.876.422	11.662.320	10.904.232
Verdedigingsbelast. II	2.646.818	24.152.414	23.193.242
<b>Opcenten:</b>			
Grondbelasting .....	337.033	4.018.871	3.994.983
Personeele belasting ..	468.308	5.431.943	4.893.719
Inkomstenbelasting ..	2.727.252	25.284.816	25.164.794
Vermogensbelasting ..	455.253	2.384.826	3.020.140
Dividend- en tantième-belasting .....	298.979	5.789.070	5.459.316
Suiker .....	698.035	8.041.955	7.854.682
Wijn .....	16.475	458.868	398.219
Gedist. (binn.-en buitl.)	394.493	4.132.630	4.216.649
Zegelrecht van buitl. eff.	217.090	1.131.389	560.687
<b>Totaal .....</b>	<b>10.668.383</b>	<b>95.339.115</b>	<b>93.273.828</b>

**SPLITSING VAN DE OPBRENGST DER GROND-, PERSONEELE-, INKOMSTEN- EN VERMOGENSBELASTING SEDERT 1 JANUARI 1926.**

Dienstjaren	Grondbelasting	Personeele belasting	Inkomstenbelasting	Vermogensbelasting
1921/22	—	—	—	330
1922/23	—	—	—	1.498
1923/24	—	—	3.098.189	15.781
1924/25	155.422	1.781.064	7.068.131	40.499
1925/26	3.499.492	2.628.556	58.078.114	5.681.324
1926/27	16.430.313	21.742.027	22.899.911	3.759.021
<b>Totaal ..</b>	<b>20.085.227</b>	<b>26.151.647</b>	<b>91.144.345</b>	<b>9.498.453</b>

**STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.**

N.B. \*\*\* beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

**GELDKOERSEN.**

**BANKDISCONTO'S.**

Ned. Disc. Wissels. 3½	3 Oct. '25	Zwits. Nat. Bk. 3½	22 Oct. '25
Bk. Bel. Binn. Eff. 4	3 Oct. '25	N.Bk.v.Denem. 5	24 Juni '26
Vrsch. in R.C. 5	3 Oct. '25	Zweedsche Rbk 4½	8 Oct. '25
Javasche Bank ... 4	14 Juli '26	Bank v. Noorw. 4½	26 Oct. '26
Bank van Engeland 5	3 Dec. '25	Bk. v. Tsjecho-Duitsche Rijksbank 6	6 Juli '26
slowakije .. 5½	26 Oct. '26	Bank v. Frankrijk. 6½	16 Dec. '26
N. Bk. v. O'rijk. 7	6 Aug. '26	Belgische Nat. Bnk. 7	23 Apr. '26
N. Bk. v. Hong. 6	25 Aug. '26	Fed. Res. Bank N.Y. 4	12 Aug. '26
Bank v. Italië. 7	17 Juni '25	Bank van Spanje .. 5	23 Mrt. '23
Z.-Afr. Res. bnk 5½			

**OPEN MARKT.**

	1926				1925	1924	1914
	18 Dec.	13-18 Dec.	6-11 Dec.	29 Nov.-4 Dec.	14-19 Dec.	15-20 Dec.	20-24 Juli
<b>Amsterdam</b>							
Partic. disc.	3½/16-7/16	3½/16-7/16	3¼/4-3/8	3¼/4-5/16	3½/16-3/8	3¼/8-3/8	3¼/8-3/16
Prolong.	3¼/4-4	3¼/4-4	3¼/4-4	3¼/4-3/4	3-4	3¼/4-3/4	2¼/4-3/4
<b>Londen</b>							
Daggeld ..	3½/2-4	3½/2-4¾/4	3¼/4-4	3-5½/2	2-4½/2	2¼/2-3¼/2	1¾/4-2
Partic. disc.	4½/2-5/16	4½/2-5/16	4½/2-5/8	4½/2-11/16	4¾/4-7/8	3½/16-7/8	2¼/4-3/4
<b>Berlijn</b>							
Daggeld ..	4½/2-5½/2	4¼/4-6½/2	4¾/4-8	6-8½/2	7-9	—	—
Partic. disc.	4½/2	4½/2	4½/2	4½/2	6¾/4	—	—
30-55 d. ...	47/8	47/8	4½/2-7/8	4½/2	6¾/4	—	—
56-90 d. ...	4½/2	4½/2	4½/2	4½/2	6¾/4	—	2¼/8-½/2
<b>Waren-wissel.</b>							
5½/2	5¼/4-½/2	5-¼/4	5-½/2	8½/2-¾/4	—	—	—
<b>New York</b>							
Call money	5-¼/4	4½/2-5¼/4	4½/2-5¾/4	4½/2-5¾/4	4½/2-5¾/4	2¼/2-3¼/4	1¾/4-2¼/2
Partic. disc.	4	4	37/8-4	37/8	35/8	3	—

1) Call money-koers van 17 Dec. en daaraan voorafgaande weken t/m Vrijdag.

**WISSELKOERSEN.**

**KOERSEN IN NEDERLAND.**

Data	New York **)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
14 Dec. 1926	2.50 ¼/16	12.12 ¾	59.52	9.94	34.80	100 ¾
15 " 1926	2.50	12.13 ¾	59.50	9.95	34.80	100 ¾
16 " 1926	2.50	12.13 ¾	59.50 ½	10.03	34.80	100 ¾
17 " 1926	2.50	12.13 ¾	59.53	10.01 ½	34.80	100 ¾
18 " 1926	—	12.13 ¾	59.52	10.02	34.80	100 ¾
20 " 1926	2.50	12.13	59.51	10.15	34.80	100 ¾
Laagste d.w. 1)	2.49 15/16	12.12 ¾	59.48	9.88	34.75	100 1/8
Hoogste d.w. 1)	2.50 1/16	12.13 ¾	59.54	10.18	34.82	100 5/8
13 Dec. 1926	2.50 1/8	12.12 ¾	59.52 ½	10.05 ½	34.80	100 ¾
6 " 1926	2.50 1/8	12.13	59.45 ½	9.88	34.80	100 ¾
Muntpariteit	2.48 ¾	12.10	59.26	48.—	34.59	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
14 Dec. 1926	48.35	35.30	7.40	1.27	11.37 ¾	38.37
15 " 1926	48.35	35.30	7.40	1.27	11.07 ¾	38.26
16 " 1926	48.35	35.27 ½	7.40	1.28	11.24	38.12 ½
17 " 1926	48.37	35.30	7.40	1.27	11.15 ½	38.07 ½
18 " 1926	48.37	35.30	7.40	1.26	—	—
20 " 1926	48.38	35.30	7.40	1.30	11.24	38.07 ½
Laagste d.w. 1)	48.30	35.15	7.38	1.22	10.90	38.—
Hoogste d.w. 1)	48.38	35.35	7.42	1.35	11.50	38.40
13 Dec. 1926	48.38	35.32 ½	7.40	1.25	11.46	38.01
6 " 1926	48.26	35.30	7.40	1.30	10.87 ¾	38.02 ½
Muntpariteit	48.—	35.—	50.41	48.—	48.—	48.—

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Hel-singfors 1)	Buenos-Aires 1)	Montreal 1)
14 Dec. 1926	66.85	66.66	63.30	6.30	102 3/8	2.50
15 " 1926	66.85	66.60	63.50	6.30	102 ¼	2.50
16 " 1926	66.85	66.60	63.15	6.30	102 ½	2.49 7/8
17 " 1926	66.85	66.65	63.15	6.30	103	2.49 ¾
18 " 1926	66.85	66.60	63.12 ½	6.30	103 ¼	2.49 7/8
20 " 1926	66.85	66.65	63.05	6.30	103	2.49 7/8
Laagste d.w. 1)	66.80	66.55	62.95	6.28	102 1/8	2.49 ½
Hoogste d.w. 1)	66.90	66.65	63.30	6.32	103 ¾	2.50 ¼
13 Dec. 1926	66.85	66.65	63.25	6.30	102 3/8	2.50
6 " 1926	66.85	66.62 ½	63.95	6.30	102	2.50 ½
Muntpariteit	66.80	66.67	66.67	48.—	105	2.48 3/8

\*) Noteering te Amsterdam. \*\*) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

In het eerste nummer van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

**KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).**

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
14 Dec. 1926	4,85 1/8	3,98	23,80 1/4	39,99 1/2
15 " 1926	4,85 1/8	4,—	23,80 1/4	40,—
16 " 1926	4,85 1/10	3,99 1/2	23,80	40,00 1/4
17 " 1926	4,85 1/8	4,01	23,80	40,—
18 " 1926	4,85 1/10	4,—	23,80	40,—
20 " 1926	4,85 1/10	4,04 1/2	23,80	39,99 1/2
21 Dec. 1925	4,85 1/10	3,71	23,80	40,19
Muntpariteit ..	4,8667	19,30	23,81 1/4	40 1/10

**KOERSEN TE LONDEN.**

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	4 Dec. 1926	11 Dec. 1926	13/18 Dec. '26 Laagste/Hoogste	18 Dec. 1926
Alexandrië ..	Piast. p. £	97 1/2	97 1/2	97 7/16	97 9/16
Athene ....	Dr. p. £	369	383 1/2	383	396
Bangkok ...	Sh. p. tical	1/10 1/8	1/10 1/8	1/10 1/8	1/10 1/8
Budapest ...	Pen. p. £	27.70	27.70	27.65	27.82
B. Aires 1) ...	d. p. \$	45 13/16	46 1/32	46	46 7/16
Calcutta ....	Sh. p. rup.	1/56 1/64	1/56 1/64	1/56 1/64	1/56 1/64
Constantin ..	Piast. p. £	967 1/2	962 1/2	950	965
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/11 1/2	1/11 1/2	1/11 1/2	2/0
Kobe .....	Sh. p. yen	2/0 1/10	2/0 1/2	2/0 1/4	2/0 1/4
Lissabon 1) ..	d. per Esc.	2 17/32	2 17/32	2 17/32	2 17/32
Mexico .....	d. per \$	24	24	23	25
Montevideo 1)	d. per \$	49 3/8	50	49 1/2	51
Montreal 1) ..	\$ per £	4.84 3/8	4.85 1/2	4.85 1/8	4.85 1/2
R.d. Janeiro 1)	d. per Mil.	6	5 7/64	5 1/16	5 3/8
Shanghai ...	Sh. p. tael	2/5 1/16	2/5 1/16	2/4 3/4	2/5 1/4
Singapore ...	id. p. \$	2/3 1/10	2/4 1/10	2/3 3/4	2/3 1/10
Valparaiso 2) ..	\$ p. £	39.56	39.68	39.74	39.78
Warschau ...	Zl. p. £	43 1/2	43 1/2	42	45

1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg.

**ZILVERPRIJS**

	Londen 1) N. York 2)
13 Dec. 1926 ..	24 15/16 54
14 " 1926 ..	24 15/16 53 1/2
15 " 1926 ..	24 1/8 53 1/2
16 " 1926 ..	24 15/16 53 1/2
17 " 1926 ..	24 3/4 53 1/2
18 " 1926 ..	24 15/16 53 1/8
19 Dec. 1925 ..	31 1/2 69
20 Juli 1914 ..	24 15/16 54 1/8

**GOUDPRIJS 3)**

	Londen
13 Dec. 1926 ..	84 11 1/2
14 " 1926 ..	84 11 1/2
15 " 1926 ..	84 11 1/2
16 " 1926 ..	84 11 1/2
17 " 1926 ..	84 11 1/2
18 " 1926 ..	84 11 1/2
19 Dec. 1925 ..	84 11 1/2
20 Juli 1914 ..	84 11

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$ c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

**STAND VAN 'S RIJKS KAS.**

Vorderingen.	7 Dec. 1926	15 Dec. 1926
Saldo bij de Nederlandsche Bank ...	—	—
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten	f 105.670,37	f 1.244.050,14
Voorschot op uit. Oct. 1926 aan de gemeenten op voor haar door de Rijks-administratie te heffen gemeentelijke inkomstenbelasting en opcenten op de Rijksinkomsten belasting .....	" 50.779.126,43	" 49.351.034,90
Voorschotten aan de koloniën .....	" 7.151.662,47	" 6.719.214,70
Kasvord. weg. creditverst. a/h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand van Staatsschuldbrieven .....	" 132.344.798,70	" 134.370.523,91
Saldo der postrekeningen van Rijks-comptabelen .....	" 4.500.000,—	" 9.000.000,—
Vordering op het Staatsbedrijf der P., T. en T. 2) ..	" 11.496.319,42	" 13.851.735,12
Id. op andere Staatsbedrijven 2) .....	—	—
Verplichtingen.		
Voorschot door de Nederl. Bank ....	f 11.122.361,36	f 8.963.559,05
Schatkistbiljetten in omloop 1) .....	" 111.361.000,—	" 111.361.000,—
Schatkistpromessen in omloop .....	" 39.720.000,—	" 37.720.000,—
Waarvan direct bij de Ned. Bank ..	—	—
Zilverbons in omloop .....	" 14.034.383,—	" 13.227.528,50
Schuld a. d. Bank v. Ned. Gemeenten 2) ..	—	—
Id. a. h. Alg. Burg. Pensioenfond. 2) ..	" 1.708.588,—	" 1.894.719,58
Id. a. h. Staatsbedrijf d. P., T. en T. 2) ..	" 14.028.238,94	" 12.831.728,21
Id. aan andere Staatsbedrijven 2) .....	" 1.299.651,97	" 719.651,97
Id. aan diverse instellingen 2) .....	" 36.054.061,92	" 35.965.036,82

1) Waarvan f 12.056.000 vervallende op 1 Juli 1929. 2) In rekg.-crt. met 's Rijks Schatkist.

**NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.**

	11 Dec. 1926	18 Dec. 1926
Totaal .....	f 10.730.000,—	f 8.725.000,—
Voorschot uit 's Rijks kas aan N.-Indië	" 364.000,—	—
Indische Schatkistprom. in omloop ..	" 1.900.000,—	" 1.100.000,—
Voorschot Javasche Bank aan N.-Indië	—	—
Muntbiljetten in omloop .....	" 33.201.000,—	" 33.173.000,—
Ten voordeele van Ned.-Indië geboekte beleggingsgelden van het Ned.-Ind. muntfonda. ....	" 3.154.000,—	" 3.171.000,—
Idem van de Ned.-Ind. Postspaarbank ..	" 754.000,—	" 740.000,—
Te goed bij 's Rijks kas .....	—	" 3.063.000,—
Te goed bij de Javasche Bank .....	" 28.643.000,—	" 26.396.000,—

**NEDERLANDSCHE BANK.**

Verkorte Balans op 20 December 1926.

Activa.		
Binnel. Wis. (Hfdbk. f)	32.116.999,33	
sels, Prom. (Bijbnk. ")	7.996.823,21	
enz. in disc. (Ag.sch. ")	17.102.393,69	f 57.216.216,23
Papier o. h. Buitenl. in disconto .....	—	—
Idem eigen portef. . . . .	f 183.807.263,—	—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. " ..	—	" 183.807.263,—
Beleeningen (Hfdbk. f)	46.348.115,82	
incl. vrsch. (Bijbnk. ")	11.345.708,55	
in rek.-crt. (Ag.sch. ")	71.586.508,25	
op onderp. . . . .	f 129.280.332,62	
Op Effecten .....	f 126.489.132,62	
Op Goederen en Spec. " ..	2.791.200,—	" 129.280.332,62
Voorschotten a. h. Rijk .....	—	—
Munt en Muntmateriaal		
Munt, Goud .....	f 61.116.095,—	
Muntmat., Goud ..	352.513.297,35	
	f 413.629.392,35	
Munt, Zilver, enz. ..	28.309.244,44	
Muntmat., Zilver ..	—	" 441.938.636,79
Effecten		
Belegging Res.fonds. f	7.035.206,—	
id. van 1/8 v. h. kapit. " ..	3.989.374,05	" 11.024.580,05
Gebouwen en Meub. der Bank .....	—	" 5.142.000,—
Diverse rekeningen .....	—	" 66.700.600,66
	f 895.109.629,35	
Passiva.		
Kapitaal .....	f 20.000.000,—	
Reservefond. ....	7.047.731,06	
Bijzondere reserve .....	8.800.000,—	
Bankbiljetten in omloop .....	814.070.040,—	
Bankassignatiën in omloop .....	340.076,55	
Rek.-Cour. f Het Rijk f	6.126.984,47	
saldo's: (Anderen " ..	26.973.471,06	" 33.100.455,53
Diverse rekeningen .....	—	" 11.751.326,21
	f 895.109.629,35	
Beschikbaar metaalsaldo .....	f 271.881.767,76	
Op de basis van 1/8 metaaldekking. ....	102.379.653,34	
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is. . . . .	1.359.408,835,—	
Voornaamste posten in duizenden guldens.		

Data	Goud		Circulatie	Andere opeisb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
	Munt	Muntmat.				
20 Dec. '26	61.116	352.513	814.070	33.441	271.882	52
13 " '26	61.262	356.281	825.670	21.036	275.450	52
6 " '26	61.370	356.281	845.838	22.251	270.364	51
29 Nov. '26	61.590	356.281	849.236	18.595	271.008	51
22 " '26	61.729	356.281	833.296	22.324	273.639	52
15 " '26	62.014	356.300	852.506	25.974	269.114	50
21 Dec. '25	46.066	401.315	863.483	58.803	286.869	51
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521 1)	54
Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen 2)	
20 Dec. 1926	57.216	—	129.280	183.807	66.701	
13 " 1926	60.481	—	125.763	181.718	62.274	
6 " 1926	63.402	—	133.921	180.952	65.783	
29 Nov. 1926	61.038	—	139.178	182.314	59.073	
22 " 1926	63.379	—	126.791	182.451	61.245	
15 " 1926	68.327	6.000	131.243	180.238	72.921	
21 Dec. 1925	75.924	—	126.279	246.780	38.460	
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509	

1) Op de basis van 1/8 metaaldekking. 2) Sluitpost activa.

**SURINAAMSCHE BANK.**

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeisb. schulden	Discont.	Div. rekeningen 1)
13 Nov. 1926 ..	1.021	1.523	1.199	929	610
6 " 1926 ..	1.021	1.629	1.005	909	600
30 Oct. 1926 ..	1.045	1.647	1.011	905	612
23 " 1926 ..	1.045	1.486	1.172	901	631
16 " 1926 ..	1.048	1.537	1.080	899	688
14 Nov. 1925 ..	969	1.631	794	979	215
5 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

## JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal- saldo
11 Dec. 1926	226.750		330.000	67.000	147.350
4 " 1926	227.500		328.500	73.000	147.200
27 Nov. 1926	227.250		327.000	70.000	147.850
13 Nov. 1926	198.370	28.065	337.036	63.803	146.757
6 " 1926	198.494	28.778	337.117	68.082	146.701
30 Oct. 1926	198.534	28.471	333.741	70.498	146.632
23 " 1926	198.705	28.379	333.104	72.274	146.491
12 Dec. 1925	168.216	41.319	357.934	49.539	128.679
13 Dec. 1924	133.280	52.952	281.141	101.594	110.432
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 <sup>1)</sup>

Data	Dis- conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Belee- ningen	Diverse reke- ningen <sup>1)</sup>	Dek- kings- percen- tage
11 Dec. 1926		142.380		***	57
4 " 1926		142.150		***	57
27 Nov. 1926		148.300		***	57
13 Nov. 1926	12.446	23.346	95.552	49.254	56
6 " 1926	12.424	25.327	99.514	46.744	56
30 Oct. 1926	12.528	25.741	102.986	41.643	56
23 " 1926	12.270	25.084	103.309	43.594	56
12 Dec. 1925	16.008	22.449	80.202	77.530	51
13 Dec. 1924	36.626	16.263	81.701	75.430	49
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

<sup>1)</sup> Sluitpost activa. <sup>2)</sup> Basis  $\frac{1}{2}$  metaaldekking.

## BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Bankbilj.	Gov. Sec.
15 Dec. 1926	152.093	139.889	291.226	56.250	240.615
8 " 1926	153.234	139.634	289.414	56.250	238.822
1 " 1926	152.876	139.694	285.783	56.250	234.863
24 Nov. 1926	152.975	138.005	284.736	56.250	233.958
17 " 1926	153.000	138.109	287.120	56.250	236.301
10 " 1926	152.061	138.834	289.192	56.250	238.305
16 Dec. 1925	145.008	143.319	290.601	56.250	239.211
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek- kings- perc. <sup>1)</sup>
15 Dec. '26	28.878	76.313	11.146	108.098	31.954	26 $\frac{1}{2}$
8 " '26	36.153	68.725	8.806	111.585	33.349	27 $\frac{1}{2}$
1 " '26	42.258	69.673	9.191	117.827	32.932	25 $\frac{1}{2}$
24 Nov. '26	33.328	74.371	23.808	100.826	34.720	27 $\frac{1}{8}$
17 " '26	34.408	69.423	20.482	100.218	34.641	28 $\frac{1}{8}$
10 " '26	36.210	69.366	18.638	102.164	32.976	27 $\frac{3}{16}$
16 Dec. '25	54.368	71.081	8.781	120.226	21.439	16 $\frac{1}{8}$
22 Juli '14	11.005	33.633	13.736	42.185	29.297	52

<sup>1)</sup> Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

## BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud	Waarv. in het buitent.	Zilver	Te goed in het buitent. <sup>1)</sup>	Wis- sels	Waarvan op het buitent.	Belee- ningen
16 Dec. '26	5.549	1.864	341	83	3.563	13	2.194
9 " '26	5.549	1.864	341	82	3.801	16	2.235
2 " '26	5.549	1.864	341	81	5.101	16	2.117
25 Nov. '26	5.549	1.864	340	82	4.420	13	2.094
18 " '26	5.549	1.864	339	81	4.260	18	2.169
17 Dec. '25	5.548	1.864	319	64	3.428	12	2.579
23 Juli '14	4.104	—	640	—	1.541	8	769

Data	Buit.gew. voorsch. ajd. Staat	Schat- kistbil- jetten <sup>1)</sup>	Diver- sen <sup>2)</sup>	Circulatie	Rekg. Courant	
					Parti- culieren	Staat
16 Dec. '26	36.450	5.566	4.892	52.536	5.284	29
9 " '26	36.700	5.559	5.137	53.294	5.262	30
2 " '26	36.700	5.535	4.388	53.332	4.805	14
25 Nov. '26	35.700	5.531	4.832	53.263	4.325	60
18 " '26	35.850	5.530	4.866	54.064	3.741	31
17 Dec. '25	34.000	5.208	3.714	49.628	3.250	31
23 Juli '14	—	—	—	5.912	943	401

<sup>1)</sup> In disc. genomen wegens voorsch. v. d. Staat a. buitent. regeeringen.

<sup>2)</sup> Sluitpost activa. <sup>3)</sup> Except tegoed bij Russische Staatsbank.

## EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 20 December 1926.

Hoewel het einde van het jaar gewoonlijk geen groote koersverschillen ter beurze te zien geeft, is hierop in de achter ons liggende berichtsperiode hier en daar toch wel een uitzondering gemaakt. De beurs te Berlijn bijv. is nogal aan wisselingen onderhevig geweest. In den aanvang was de fondsenmarkt lusteloos onder den invloed van de verwikkelingen van binnenlandschen politieken aard, van de moeilijkheden, welke men ten opzichte van de medio afwikkeling verwachtte, enz. Later echter is een aanmerkelijk herstel gevolgd. Wel heeft de regeering haar aftreden aangekondigd, doch de beurs heeft hiermede verder geen rekening gehouden en liet zich door de opgewekte stemming op enkele gebieden van de markt, in het bijzonder door de willige tendenz voor bankaandeelen, leiden. Van bankaandeelen hebben aandeelen Commerz- & Privatbank de leiding gehad; dit fonds werd in groote posten uit de markt genomen. Ook montaan-aandeelen stonden op den voorgrond. Groote kooplust is ontstaan voor aandeelen Rhein Elbe Union en Vereinigte Stahlwerke, daar de vooruitzichten op een uitbreiding van de internationale aaneensluiting in de ijzernijverheid gunstig worden geacht. Aandeelen I.G. Farbenindustrie waren aanvankelijk aangeboden, in verband met het communiqué van het bestuur, doch later keerde ook hier de stemming.

De beurs te Parijs heeft in de achter ons liggende dagen een stimulans gekregen door den maatregel van de Bank van Frankrijk, waardoor de discontorente met een vol procent, tot 6 $\frac{1}{2}$  pCt., werd verlaagd. Daar de koers van het Fransche betaalmiddel vrijwel onveranderd is gebleven, kon van deze renteverlaging vollen invloed op het koerspeil uitgaan. De fondsenmarkt is dan ook over het algemeen opgewekt geweest, vooral de afdeling voor vaste rente dragende stukken.

Te Londen is de handel uiterst beperkt gebleven. De aankondiging van de voorstellen tot een moratorium door Armstrong Whitworth & Co. hebben voor de obligaties en de aandeelen dezer maatschappij een scherp en koersval veroorzaakt, welke tegelijkertijd invloed heeft uitgeoefend op de overige marktafdelingen. Een uitzondering moet worden gemaakt voor de afdeling beleggingsfondsen, welke ongewoon vast is geweest voor dezen tijd van het jaar. Ook de nieuwe emissies zijn bijna alle goed ontvangen. Groot succes hebben de nieuwe uitgaven van de Amalgamated Press, de Scottish and Southern Counties Investment Trust, Nieuw-Zeeland, enz. geboekt. Daarentegen hebben de onderwriters van de Phoenix Oil Products 19 pCt. van de leening in hun handen behouden.

De markt te New York is zeer vast geweest, hoofdzakelijk in verband met de onverwacht groote extra uitkeering van de U. S. Steel Corporation. Een extra dividend van 40 pCt. had men niet verwacht. De fondsenmarkt werd bovendien gesteund door goedkoop geld. Er zijn dan ook groote speculatieve posities opgebouwd, hetgeen kan worden geconcludeerd uit het feit, dat op sommige dagen de omzetten meer dan twee miljoen shares bedragen.

Ten onzent zijn de omzetten zeer gering gebleven. De beleggingsmarkt heeft geen opmerkelijke bijzonderheden naar voren gebracht. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1926: 105 $\frac{1}{2}$ , 105 $\frac{1}{2}$ ; 4 $\frac{1}{2}$  pCt. Ned. Werk. Schuld 1917: 99 $\frac{1}{16}$ , 99 $\frac{1}{8}$ , 99 $\frac{1}{16}$ ; 4 $\frac{1}{2}$  pCt. Ned.-Indië 1926: 97 $\frac{1}{4}$ , 97 $\frac{1}{16}$ , 96 $\frac{15}{16}$ ; 5 pCt. Brazilië 1903 f 100: 73 $\frac{1}{2}$ , 73 $\frac{1}{2}$ , 73 $\frac{1}{8}$ ; 8 pCt. Sao Paulo: 104 $\frac{1}{2}$ .

Van de aandeelenmarkten is de afdeling voor petroleum-aandeelen nogal op den voorgrond getreden, althans in zoverre het aandeelen Koninklijke Petroleum Maatschappij betref. Eenerzijds hebben de aanwijzingen van New York en Parijs hiertoe bijgedragen, anderzijds was het de wetenschap, dat begin Januari een interim dividend van 10 pCt. zal worden betaald, hetwelk de kooplust eenigszins heeft gestimuleerd. De overige soorten uit deze afdeling hebben zich op den achtergrond bewogen. Dordtsche Petroleum Ind. Mij.: 360 $\frac{1}{4}$ , 362 $\frac{1}{2}$ , 363 $\frac{3}{4}$ ; Gec. Holl. Petr. Cy.: 175 $\frac{1}{4}$ , 178, 179 $\frac{1}{2}$ , 178 $\frac{1}{2}$ ; Kon. Petroleum Mij.: 380 $\frac{1}{2}$ , 379 $\frac{1}{2}$ , 384 $\frac{1}{2}$ , 382; Perlak Petroleum: 69 $\frac{1}{2}$ , 68, 67 $\frac{1}{2}$ ; Peudawa Petr. Mij.: 31 $\frac{1}{2}$ , 30 $\frac{1}{2}$ , 31 $\frac{1}{2}$ .

Rubberaandeelen hebben gedurende de geheele berichtsweek een lusteloos voorkomen gehad. Groote verkoopdrang is weliswaar niet voorgekomen, doch aan den anderen kant was er van eenige kooplust geen sprake. Op den laatsten dag van de berichtsperiode is hierin eenige verandering ingetreden. De stemming is toen veel beter geworden en hier en daar vielen koersverbeteringen van eenigen omvang op te merken. Amsterdam Rubber: 313 $\frac{1}{2}$ , 308 $\frac{3}{8}$ , 315 $\frac{1}{2}$ ; Deli Batavia: 246 $\frac{1}{2}$ , 247, 254; Hessa Rubber: 454, 448, 455; Indische Rubber: 360, 362 $\frac{1}{2}$ , 363; Java Caoutchouc: 194, 190, 194; Kali Telepak: 310, 306, 311 $\frac{1}{2}$ ; Kendeng Lemboe:



402, 398½, 405; Ned.-Ind. Rubber & Koffie: 325, 322, 321½, 325; Oost-Java Rubber: 334, 336½, 332, 340; R'dam Tapanoeli: 148, 146½, 149; Serbadjadi: 312¼, 315, 313½, 324¼; Sumatra Caoutchouc: 285, 286½, 280½, 286; Sumatra Rubber: 364, 361, 369½, 369; Vereenigde Indische Cultuur Ondernemingen: 189, 185, 192¼, 194¼.

De afdeling voor *suikeraandeelen* was stil. In de laatste dagen heeft de V.J.S.P. geen nieuwe afdoeningen gemeld en waar tegelijkertijd de Cubanoteeringen eenige weifeling aan den dag hebben gelegd, bleek er geen aanleiding te bestaan in de eene of andere richting in te grijpen. Hierdoor vielen voor de minder courante soorten enkele koersverliezen te constateeren, welke echter nergens groote afmetingen hebben aangenomen. Wat de ruim verhandelde aandeelen aangaat, waren aandeelen Handelsvereniging „Amsterdam” per saldo eerder beter van toon, doch hiertoe kan hebben medegewerkt de aankondiging van een interimdividend van 15 pCt. op 2 Januari a.s. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 184¼, 182, 181¼, 184¼; Handelsvereniging Amsterdam: 695, 685½, 688, 690½; Java Cultuur Mij.: 396, 388¼, 391; Krian: 176¼, 174, 171, 173¼; Alaron: 284¼, 280, 278, 279; Ned.-Indische Suiker Unie: 269, 262½, 264¼; Poerworedjo: 1217½, 118, 1215½; Sindangloet: 438½, 439, 432, 430; Tjepper: 713, 710, 705, 695, 700; Tjeweng Lestari: 256, 253, 245, 249.

*Bankaandeelen* waren doorgaans rustig, doch met een lichte neiging tot achteruitgang. Dit gold echter voornamelijk aandeelen Koloniale Bank, doch deze dienen meer als een suikeraandeel te worden beschouwd. Bovendien was in dit fonds tevoren zulk een groote rijzing opgemerkt, dat een reactie slechts natuurlijk kon worden genoemd. De daling van de overige soorten is dan ook tot enkele procenten, in sommige gevallen slechts tot fracties van procenten, beperkt gebleven. Amsterdamsche Bank: 159, 159½, 160½; Hollandsche Bank voor Zuid-Amerika: 71¼, 72½, 74; Incasso Bank: 118½; Koloniale Bank: 246¼, 241¼, 233½, 240¼; Ned.-Ind. Handelsbank: 177, 173½, 171¼, 176¼; Ned. Handel Mij.: 158½, 158½, 158¼; R'damsche Bankvereniging: 85¼, 85, 85¼.

De *tabaksmarkt* is stil gebleven, doch de grondtoon was opgewekt. Kleine koersverbeteringen zijn zelfs voorgekomen, in verband met geruchten, dat de thans in Nederland aangevoerde tabak over het algemeen een goeden indruk maakt. Arendsburg: 577, 578, 574, 576; Besoeki Tabak: 284, 285, 288, 290; Deli Batavia: 442½, 444½, 445½; Deli Maatschappij: 418, 420, 424¼; Oostkust: 190¼, 192½, 196; Senembah Mij.: 412, 410, 412½.

De *scheepvaartmarkt* is gedurende het grootste deel van de berichtswEEK verlaten gebleven. Alleen tegen het einde viel een lichte verbetering te ontdekken, welke in verband heeft gestaan met de iets hogere tarieven, welke van de vrachtenmarkt werden gemeld. Holland-Amerika Lijn: 59, 60, 58½, 58; Java-China-Japan Lijn: 129, 126½; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 95¼, 94¼, 97¼, 97½; Ned. Scheepvaart Unie: 179½, 177½, 177½; Stoomvaart Mij. Nederland: 177½, 176¼, 175½, 174¼.

*Industriele aandeelen* hebben een verdeeld voorkomen gehad. Vast gestemd waren Jurgens aandeelen. Daarentegen bleek opnieuw tamelijk omvangrijk aanbod te bestaan voor kunstzijde soorten, zoodat de aan onze beurs verhandelde desbetreffende aandeelen alle in koers achteruitliepen. Op den laatsten dag kon eenig herstel worden opgemerkt. Centrale Suiker Mij.: 126, 125, 124¼; Hollandsche Kunstzijde Industrie: 76, 73½, 76; Jurgens: 171½, 163½, 172½; Maekubee: 79, 80¼, 77¼, 81½; Ned. Kabelfabriek: 301¼, 303; Ned. Kunstzijdefabriek: 187¼, 185½, 184½, 189½; Philips Gloeilampenfabriek: 368½, 370, 374, 369.

*Mijnaandeelen* waren verwaarloosd. De koersen zijn vrijwel onveranderd gebleven, met uitzondering van aandeelen Singkep Tin Maatschappij, waarin enkele scherpe fluctuaties plaats hebben gevonden; per saldo is de notering ongeveer hetzelfde gebleven. Alg. Exploratie Mij.: 100; Redjang Lebong: 224½, 219, 215, 224¼; Singkep Tin Mij.: 418½, 425, 411, 423½.

De *Amerikaansche afdeling* was vast, vooral voor aandeelen U. S. Steel Corporation, doch ook voor de overige soorten, zooals Wabash, Intercontinental Rubber, enz. bestond goede belangstelling. Anaconda Copper: 98, 97¼, 97¼; Studebaker: 55½, 56¼, 54½, 55½; United States Steel Corp.: 152½, 156½, 161¼, 160½; Atchison Topeca: 158½, 162¼, 169½; Baltimore & Ohio: 108½, 107¼, 109½, 109½; Erie: 39½, 40½; New York Ontario & Western: 23½, 24½, 25½; Union Pacific: 164½, 165¼, 166; Wabash Railway: 41¼, 42½, 43½.

De *geldmarkt* was vast; prolongatie steeg van 3¼ tot 4 pCt.

## GOEDERENHANDEL.

### GRANEN.

21 December 1926.

Tarwe. Het belangrijkste nieuws gedurende de overzichtsweek is de officieele schatting van den Argentijnschen oogst. Deze is gunstig uitgevallen, gunstiger nog dan over het algemeen verwacht werd. Dit heeft een druk op de markten veroorzaakt; Platatarwe was sterk aangeboden, maar niet onbelangrijke hoeveelheden werden verhandeld, vooral op het Continent. Er was dientengevolge een levendige vraag naar vrachtruimte van La Plata naar Europa, vooral ook, daar de maïszaken nog steeds levendig blijven. Daar de vrachten in de meeste markten scherp gedaald zijn, was het aanbod zeer overvloedig voor latere verscheping. Voor Januari was het aanbod beperkt en dit had een stijging der vrachten, vooral op dezen termijn, ten gevolge. Dientengevolge en ook omdat er in Januari nog geen overvloedig aanbod van den nieuwen oogst verwacht wordt, stegen de prijzen van Januari-aflading tamelijk veel boven die voor Februari-verscheping.

De Amerikaansche markten toonden weinig veranderingen; behoudens een enkelen dag was de stemming er traag en de aandrang tot verkoopen, vooral van Canadeesche zijde, blijft bestaan. De cijfers van de oogsten van het Zuidelijk Halfrond — ook de Australische oogst blijft veelbelovend — hebben ook daar een drukkenden invloed. Met de hoeveelheden, die men voor export beschikbaar heeft, maakt het surplus van Argentinië en Australië een totaal, dat oogenschijnlijk meer is dan de importlanden van noode hebben.

Opmerkelijk is evenwel het afvallen van de aanvoeren, zoowel in de Staten als in Canada en de dientengevolge scherpe vermindering der zichtbare voorraden. Dit heeft een vastere stemming veroorzaakt en ten slotte heeft de markt zich vrij goed gehandhaafd.

De spoedig verschepbare tarwe heeft men tot de zoo-veel hogere prijzen niet bij groote hoeveelheden gekocht. Toch waren verschillende landen gedwongen af en toe tamelijk belangrijke posten op te nemen; zoo kocht Portugal bijv. eenige ladingen voor aflading begin Januari.

In Frankrijk zullen de invoerrechten, die tijdelijk opgeheven waren, op 1 Januari weer worden ingevoerd. In verband hiermede zou men goede vraag kunnen verwachten voor tarwe in December arrivabel, doch deze doet zich slechts weinig gevoelen.

Rusland heeft na een week van groote afladingen, in de laatste week slechts een bescheiden hoeveelheid aan het totaal der wereldverschepingen toegevoegd en dit is dientengevolge ook slechts matig.

Rogge. De belangstelling voor dit artikel is maar weinig vermeerderd. Noch in Russische, noch in Amerikaansche rogge kwamen zaken van eenige beteekenis tot stand. Intusschen zijn de prijzen evenmin gedaald. Het heeft er allen schijn van of dit artikel zich nog geruimen tijd met kleinen omzet binnen enge grenzen zal bewegen.

Maïs. Opnieuw toonde Argentinië geweldigen aandrang tot verkoopen en dit veroorzaakte bijna overal een scherpe daling van prijzen. In verhouding hielden de prijzen voor disponibile maïs zich het beste, maar ook deze ondergingen in verschillende markten een daling en de vraag is of de vrij groote premies, die bijna overal voor spoedig leverbare maïs betaald worden, zich zullen kunnen blijven handhaven. De zeer groote verschepingen van eenige weken geleden zullen hun invloed misschien nog moeten doen gelden, terwijl tegen het einde van het jaar de vraag gewoonlijk afneemt. Toch herstelde de markt zich vrij goed aan het einde van de vorige week en de spoedig verwachte ladingen vonden plaatsing tot vrij goede prijzen. Een overkocht lading werd naar Rotterdam gedirigeerd; daar de verkoper een vrij hoogen prijs vraagt en er veel maïs tegelijkertijd aankwam, zal waarschijnlijk een groot gedeelte van deze maïs moeten worden gezolderd.

Op aflading kwamen er vooral ten onzent zeer aanzienlijke zaken tot stand. Toen de prijzen ten slotte weer terugliepen, verminderde de belangstelling. De verhooging der vrachten van Argentinië heeft zich in de maïsprijzen niet sterk geuit.

De Donaulanden volgen met de prijzen Argentinië, zoowel voor spoedige als voor latere aflading. De verschepingen van die landen blijven vrij constant en zijn niet groot genoeg om een diepgaanden invloed op de markt uit te oefenen. Van Rusland hebben zij niet veel te beteekenen.

Gerst. Noord-Amerika was niet dringend aan de markt met deze graansoort, maar de vraag was in Europa niet voldoende om de deels hogere prijzen te volgen, zoodat steeds weinig nieuwe zaken tot stand kwamen. Ook in Russische gerst ging er niet veel om, ofschoon dit land voortgaat wekelijks vrij groote hoeveelheden af te laden.

## Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Aires		
	Tarwe	Mais	Haver	Tarwe	Mais	Lijnzaad
	Dec.	Dec.	Dec.	Dec.	Dec.	Dec.
18 Dec.'26	139	73 <sup>7</sup> / <sub>8</sub>	46 <sup>5</sup> / <sub>8</sub>	11,25 <sup>1</sup>	5,50 <sup>2</sup>	14,55 <sup>1</sup>
11 „ '26	137 <sup>1</sup> / <sub>8</sub>	74 <sup>3</sup> / <sub>8</sub>	44 <sup>7</sup> / <sub>8</sub>	11,45 <sup>1</sup>	5,60 <sup>2</sup>	14,95 <sup>1</sup>
18 Dec.'25	172	75	40 <sup>5</sup> / <sub>8</sub>	14,80	8.—	17,40
18 Dec.'24	169	124 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	58 <sup>7</sup> / <sub>8</sub>	15,45 <sup>1</sup>	11,30 <sup>2</sup>	23,55 <sup>1</sup>
18 Dec.'23	104 <sup>3</sup> / <sub>4</sub>	71 <sup>1</sup> / <sub>8</sub>	45 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	11,35 <sup>2</sup>	9,70 <sup>2</sup>	21,10 <sup>2</sup>
20 Juli '14	82	56 <sup>3</sup> / <sub>8</sub>	36 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	9,40	5,38	13,70

<sup>1</sup>) Per Februari. <sup>2</sup>) Per Januari.

## Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	20 Dec. 1926	13 Dec. 1926	21 Dec. 1925
Tarwe (Hardwinter II) ... <sup>1</sup>	15,50	15,—	16,40
Rogge (No. 2 Western) ... <sup>1</sup>	12,—	12,20	11,—
Mais (La Plata) ... <sup>2</sup>	171,—	176,—	200,—
Gerst (48 lbs. malting) ... <sup>3</sup>	212,—	211,—	188,—
Haver (Canada 3) ... <sup>1</sup>	11,50	11,50	11,15
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ... <sup>1</sup>	11,70	11,90	14,80
Lijnzaad (La Plata) ... <sup>3</sup>	369,—	376,—	396,—

<sup>1</sup>) per 100 KG. <sup>2</sup>) per 2000 KG. <sup>3</sup>) per 1960 KG.

## AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	12/18 Dec. 1926	Sedert 1 Jan. 1926	Overeenk. tijdvak 1925	12/18 Dec. 1926	Sedert 1 Jan. 1926	Overeenk. tijdvak 1925	1926	1925
Tarwe.....	27.895	1.621.435	1.210.142	—	13.842	22.026	1.635.277	1.232.168
Rogge .....	6.332	274.202	308.170	—	1.940	500	276.142	308.670
Boekweit .....	1.429	22.121	22.259	—	1.493	340	23.614	22.599
Mais .....	13.890	907.727	796.972	3.990	118.742	79.712	1.026.469	876.684
Gerst .....	11.192	397.127	331.165	—	13.241	11.650	410.368	342.815
Haver.....	601	163.242	218.473	—	2.831	1.001	166.073	219.474
Lijnzaad .....	2.230	206.744	226.856	3.500	194.701	72.301	401.445	299.157
Lijnkoek .....	3.454	240.509	186.980	—	—	—	240.509	186.980
Tarwemeel .....	3.094	100.657	119.974	1.290	28.452	19.657	129.109	139.631
Andere meelsoorten ....	95	15.147	9.933	—	—	—	15.147	9.933

De schatting van den Argentijnschen gerstooft geeft een cijfer, dat circa 10 pCt. grooter is dan verleden jaar, maar deze oogst is nog steeds niet belangrijk genoeg om de wereldmarkten van beteekenis te beïnvloeden.

Haver. In Engeland bestond er goede vraag voor La Plata haver voor Januari-aflading, waarschijnlijk in verband met de schatting van den Argentijnschen oogst, die een kleiner cijfer dan verleden jaar aangeeft. In de overige landen ging er zeer weinig om en de verschepingen blijven nog steeds van weinig beteekenis. Sedert 1 Augustus werd dit jaar afgeladen 635.000 qrs. tegen verleden jaar in dezelfde periode 4.875.000 qrs.; deze cijfers geven voldoende aan hoe onbeteekenend dit jaar de handel in haver geweest is.

## SUIKER.

## NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Maart	Londen			New York 96° Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Mei/Juni	Cuba's 96° c.f.f. Maart	
		Sh.	Sh.	Sh.	
20 Dec. '26	kristalsuiker basis 99° f 22 <sup>3</sup> / <sub>16</sub>	38/-	18,1 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	15/10 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	5,08
13 Dec. '26	„ 22 <sup>1</sup> / <sub>8</sub>	37 9	18,4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	16,1 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	5,08
20 Dec. '25	„ 17 <sup>1</sup> / <sub>8</sub>	31/9	13,7 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	11/1 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	4,08
20 Dec. '24	„ 19 <sup>7</sup> / <sub>16</sub>	38/-	18/-	13,9	4,77
4 Juli '14	ruwsuiker basis 88° f 11 <sup>13</sup> / <sub>32</sub>	18/-	—	—	3,26
	basis 99° f 14 <sup>13</sup> / <sub>32</sub>	—	—	—	—

<sup>1</sup>) Het verschil tusschen ruwsuiker 88° en krist.suik. 99° is aan te nemen op f 3 p. 100 KG.

De onderteekening van het Cubaansche restrictie-decreet heeft niet geleid tot de prijsstijging, welke men eigenlijk algemeen verwachtte. Zaken bleven over het algemeen beperkt en op de termijnmarkten vonden zelfs vrij gevoelige fluctuaties plaats.

In New York was het behalve winstrealisatie ook de liquidatie van eenige niet onbelangrijke Januari-posities, welke o.a. aanleiding gaf tot deze bewogen marktstemming. Het verloop der noteringen aldaar was a.v.:

	Sp. C. Dec.	Mrt.	Mei	Juli
Slot voorafgaande week .....	5.08	3.25	3.27	3.32 3.40
Opening verslagweek .....	5.08	3.32	3.31	3.37 3.44
Slot verslagweek .....	5.08	3.21	3.26	3.33 3.41

De ontvangsten in de Atl. havens der V. S. bedroegen deze week 50.000 tons, de versmeltingen 60.000 tons tegen 63.000 tons in 1925 en de voorraden 220.000 tons tegen 56.000 tons.

In Cubasuiker ging weinig om. Houders vroegen 3<sup>1</sup>/<sub>2</sub> d.c. c. & fr. New York.

De laatste Cuba-statistiek was als volgt:

	1926	1925	1924
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten tot 11 Dec.	14.524	20.619	311
Nieuwe oogst .....	—	16.020	3.789
Totaal sedert 1/12 tot 11/12 ..	4.708.020	5.125.970	4.066.642
Werkende fabrieken .....	—	38	31
Weekexport 11 December ..	45.564	96.630	18.251
Totale export sedert 1/1 t. 11/12	4.539.046	4.823.058	3.917.790
Totale voorraad 11 December	162.939	195.252	12.312
Consumptie .....	1.052	—	—

In Engeland fluctueerden noteringen op de termijnmarkt eveneens vrij sterk en sloten als volgt:

	Sh. 18/2 <sup>1</sup> / <sub>4</sub>	Aug. 1927....	Sh. 18/11 <sup>1</sup> / <sub>4</sub>
December .....	Sh. 18/2 <sup>1</sup> / <sub>4</sub>	Aug. 1927....	Sh. 18/11 <sup>1</sup> / <sub>4</sub>
Maart 1927 .....	„ 18/6 <sup>3</sup> / <sub>4</sub>	Dec. „ .....	„ 17/3 <sup>1</sup> / <sub>4</sub>
Mei .....	„ 18/9 <sup>1</sup> / <sub>4</sub>		

De Board of Trade Statistiek voor dat land wordt met de volgende cijfers bekend gemaakt:

	Nov. 1926	Jan./Nov. 1925
	Tons	Tons
Import Ruwsuiker.....	69.422	1.171.400
„ Bietsuiker .....	302	15.899
„ Geraffineerd .....	52.658	674.638
Totaal .....	122.382	1.861.937
Voorraad in entrepôt .....	294.650	—
„ „ raffinaderij .....	39.950	—
Ontvangst raffinaderij .....	52.635	813.138
Totaal binnel. verbruik....	131.313 <sup>1</sup>	1.542.532
Totale export .....	5.590	63.457
Voorraad 31 October 1926 ..	—	276.450
„ 30 November 1926 ..	—	291.550
Niet berek. verlies op raffinade	—	11.432

<sup>1</sup>) Engelsche bietsuiker niet inbegrepen.

De Zichtbare Voorraden zijn volgens Czarnikow:

	1926	1925	1924
	Tons	Tons	Tons
Duitschland 1 November ...	410.000	429.000	344.000
Tsjechoslowakije 1 December	628.000	780.000	706.000
Frankrijk 1 November .....	163.000	173.000	151.000
Nederland 1 November .....	126.000	96.000	96.000
België 1 November .....	40.000	59.000	63.000
Polen 1 November .....	93.000	68.000	63.000
Engeland 1 December .....	349.000	304.000	152.000
Europa..	1.809.000	1.909.000	1.575.000
V.S. Atlant. havens 15 Dec. ...	220.000	56.000	31.000
Cuba 11 December .....	163.000	195.000	12.000
Totaal ..	2.192.000	2.160.000	1.618.000

Uit Java werden deze week geen verdere afdoeningen gemeld door de Visp., terwijl in de tweede hand de noteringen nominaal waren.

Hier te lande trokken de prijzen op de termijnmarkt in het begin der week aan om daarna, evenals op de groote buitenlandse markten, wegens realisatie-aanbod weder af te brokkelen. De markt sloot als volgt:

Dec. f 21 $\frac{1}{8}$  vergeefs aangeboden.  
 Mrt. „ 22.— „ „  
 Mei „ 22 $\frac{1}{4}$  „ „  
 Aug. „ 22 $\frac{1}{8}$  „ „

De omzèt bedroeg deze week ongeveer 6900 tons.

### KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons.  
 Manchester, d.d. 15 December 1926.

In de Amerikaansche katoenmarkt blijft het over het algemeen kalm en er bestaat nog steeds gebrek aan vertrouwen in het huidige prijsniveau. Fluctuaties hebben zich tusschen nieuwe grenzen bewogen en prijzen toonen slechts weinig verandering. De verzending van katoen gaat geregeld door, alsook de ontvangsten in de havens en de export, terwijl voorraden hier grooter beginnen te worden. Ook voor Egyptische katoen is weinig belangstelling; de laatste officieele schatting luidt 7 $\frac{1}{4}$  miljoen cantars geïnde katoen. Er loopen nog steeds geruchten over de tusschenkomst van de Regeering om prijzen te steunen, doch deze hebben tot nog toe weinig invloed op de prijsbasis gehad. Verkoop van locokatoen in Liverpool zijn de afgelopen week toegenomen tot 39.000 balen, waarvan ongeveer 58 pCt. Amerikaansche, 26 pCt. Braziliaansche en Peruviaansche, 6 pCt. Egyptische en Soedaneesche en 10 pCt. exotische katoen.

In de Amerikaansche garenmarkt gaat nog weinig om. De productie schijnt grooter te zijn dan de vraag en spinmarges worden kleiner, daar prijzen, sinds de daling van het ruwe materiaal twee weken geleden, niet meer gestegen zijn. Naar alle soorten twist en weft garens bestaat weinig vraag, en er wordt dan ook slechts weinig gedaan. In getwijnde garens schijnen enkele posten voor de gordijnindustrie voor het binnenland te zijn afgesloten, doch de vraag voor export is geheel afwezig. In Egyptische soorten is eenige belangstelling voor boomen om de aflopende orders weer aan te vullen, doch zoowel twist als weft cops worden weinig gevraagd. Ook worden hier en daar enkele posten „poplins twofolds” genoemd, doch over het algemeen gaat er slechts weinig om. De cijfers van den Board of trade, betreffende den export van katoenen garens over de maand November, welke deze week gepubliceerd zijn, gaven een toename aan van bijna 1 $\frac{1}{2}$  miljoen pond vergeleken bij dezelfde maand verleden jaar en circa 2 miljoen pond meer dan October jl. De voornaamste vermeerdering, vergeleken bij November 1925, komt op rekening van Frankrijk, Zwitserland, Noorwegen, Roemenië, China en Australië, terwijl Duitschland en Holland samen ruim  $\frac{1}{2}$  miljoen pond minder hebben afgenomen.

Ook in de doekmarkt gaat weinig om en de geheele positie is vrijwel onveranderd. Over het algemeen wordt er in de diverse styles slechts weinig verkocht en van eenige toename van orders, voor welke markt dan ook, hebben wij niet gehoord. Daar staat tegenover, dat de mailberichten uit Indië en andere markten gunstiger luiden en over het algemeen bemoedigend. Alle oogen zijn nog gericht op de gebeurtenissen in China en men hoopt, dat daar spoedig een duurzame verbetering in den stand van zaken zal komen. Men beseft, dat het nu te laat is om veel verandering in den toestand vóór het einde van het jaar te verwachten, doch de toon van de markt is goed en niet onnodig pessimistisch. Men voelt, dat de overzeesche koopers belangstelling toonen en dat goederen binnenkort noodig zullen zijn; er heerscht echter over het algemeen nog geen vertrouwen in het huidige prijsniveau en nemen koopers een afwachtdende houding aan.

8 Dec. 15 Dec. Oost. koersen. 8 Dec. 15 Dec.

Liverpoolnoteeringen. T.T. op Br.-Indië 1 $\frac{1}{5}$  $\frac{1}{2}$  1 $\frac{1}{5}$  $\frac{1}{2}$   
 F.G.F. Sakellaridis 13,60 13,40 T.T. op Hongkong 1 $\frac{1}{10}$  $\frac{1}{2}$  1 $\frac{1}{10}$  $\frac{1}{2}$   
 G.F. No. 1 Oomra.. 4,70 4,90 T.T. op Shanghai 2 $\frac{1}{4}$  $\frac{1}{2}$  2 $\frac{1}{5}$

### KOFFIE.

Over de afgelopen week valt feitelijk niets nieuws te berichten. De wisselkoers in Brazilië bleef vrijwel stationair; de koers op Londen bleef met kleine fracties dobberen om het cijfer van 6 d. Daar de binnenlandsche prijzen in Milreis in Brazilië iets achteruit liepen, waren de aanbiedingen van de meeste afladers in den loop der week ook wederom iets lager, doch over het algemeen was de verandering, die de offertes van Rio en Santos ondergingen, slechts gering.

Van Indië waren de aanbiedingen van Robusta eerst nog iets lager, doch daarna herstelde de markt aldaar zich eenigszins en in de laatste dagen waren de prijzen van de meeste soorten iets hooger dan een week geleden.

In loco ging ook deze week slechts weinig om. De koop-

lust, die in den laatsten tijd toch reeds overal heel wat te wenschen had overgelaten, werd er tegen het einde van het jaar niet beter op en de zaken, die nog zoo nu en dan tot stand kwamen, bepaalden zich tot het hoog noodige voor directe behoefte.

Ook op de termijnmarkt waren de omzetten niet groot. Ten onzent liepen de noteeringen van het Santos contract nog ongeveer  $\frac{1}{4}$  à  $\frac{1}{2}$  ct. achteruit, terwijl die van het Gemengd contract zoo goed als onveranderd bleven.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 85 $\frac{1}{8}$  à 86 $\frac{1}{8}$  per cwt. en van dito Prime ongeveer 87 $\frac{1}{8}$  à 89 $\frac{1}{8}$ , terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 70 $\frac{1}{8}$  à 70 $\frac{1}{8}$ .

Van Robusta op aflading van Nederlandsch-Indië zijn de prijzen in de eerste hand op het oogenblik:

Palembang Robusta, Januari verscheping, 36 $\frac{1}{2}$  ct.; Benkoelen Robusta, Januari verscheping, 37 $\frac{1}{4}$  ct.; Mandheling, Robusta, Januari verscheping, 39 $\frac{1}{4}$  ct.; W.I.B. f.a.q. Robusta, Januari verscheping, 51 $\frac{1}{2}$  ct., alles per  $\frac{1}{2}$  KG., cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

De officieele loco-noteeringen bleven onveranderd 59 ct. per  $\frac{1}{2}$  KG. voor Superior Santos en 49 ct. voor Robusta.

De noteeringen aan de Rotterdamse termijnmarkt waren aan de ochtend-call als volgt:

	Santos-contract basis Good				Gemengd Contract basis Santos Good			
	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.
21 Dec.	49 $\frac{1}{2}$	46 $\frac{1}{2}$	44 $\frac{1}{4}$	42 $\frac{3}{4}$	43	42 $\frac{1}{4}$	41 $\frac{3}{4}$	38 $\frac{3}{4}$
14 „	49 $\frac{1}{2}$	47	44 $\frac{3}{8}$	43	46	42 $\frac{1}{4}$	40 $\frac{7}{8}$	38 $\frac{1}{2}$
7 „	49 $\frac{1}{2}$	47 $\frac{1}{2}$	46	43 $\frac{3}{4}$	46	44 $\frac{3}{8}$	43	40 $\frac{1}{2}$
30 Nov.	49 $\frac{1}{2}$	48	46 $\frac{3}{8}$	44	46	44 $\frac{7}{8}$	43	40 $\frac{1}{2}$

De slot-noteeringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Dec.	Maart	Mei	Sept.
22 Dec. ....	\$ 14,64	\$ 14,45	\$ 13,90	\$ 12,90
13 „ .....	„ 14,58	„ 14,38	„ 13,90	„ 13,07
6 „ .....	„ 15,20	„ 14,90	„ 14,39	„ 13,40
29 Nov. ....	„ 15,35	„ 15,—	„ 14,45	„ 13,46

Rotterdam, 21 December 1926.

(Mededeeling van de Vereeniging voor den Goederenhandel te Rotterdam.)

Noteeringen en voorraden in Brazilië.

Data	te Rio		te Santos		Wisselkoers te Rio op Londen
	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 7)	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 4)	
20 Dec. <sup>2)</sup> 1926	279.000	25.250	934.000	28.000	6.—
13 Dec. 1926	258.000	26.275	831.000	28.700	5 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{10}$
6 „ 1926	253.000	26.000	794.000	29.200	6 $\frac{1}{8}$ $\frac{2}{10}$
21 Dec. 1925	270.000	24.300	1.285.000	27.000	7 $\frac{3}{10}$

Ontvangsten uit het binnenland van Brazilië in Balen.

Data	te Rio		te Santos	
	Afgelooopen week	Sedert 1 Juli	Afgelooopen week	Sedert 1 Juli
18 Dec. 1926....	78.000	2.221.000	251.000	4.230.000
19 „ 1925....	68.000	2.608.000	184.000	4.436.000

<sup>1)</sup> In Reis.

<sup>2)</sup> Prijs No. 4 te Santos 18 Dec.

### THEE.

De laatste Amsterdamsche theeveiling van dit jaar werd gehouden op 16 dezer en omvatte ruim 13.000 kisten en had deze veiling welhaast het minst gunstige verloop van alle veilingen van 1926. De stemming was zeer traag, terwijl de prijzen van 2 tot 10 cents, vergeleken bij de vorige veiling, terugliepen. Het gemiddelde prijsniveau daalde ca. 7 cts. en kwam voor deze veiling te liggen op ruim 79 cts. per h.K.G. „in entrepôt”, een prijsniveau, dat voor de theecultuur in haar geheel nog als goed loonend aangemerkt kan worden.

Stofthee was slechts weinig gevraagd en kon slechts prijzen bedingen van 31 tot 43 cts. Gruissoorten verloren 6 à 7 cts., terwijl de bladsorteeringen nadeelige verschillen te zien gaven van gemiddeld 4 tot 9 cts.

De daling manifesteerde zich vrijwel over de geheele linie, ook daardoor, wijl het prijsniveau der vorige veilingen niet onaanzienlijk boven dat van Londen had gelegen.

Aanvankelijk werden ca. 3000 kisten opgehouden, waarvan echter nog een flink deel koopers kon vinden onmiddellijk na de veiling.

Het gemiddelde prijsniveau voor 1926 voor de Amster-

damsche veilingen komt te liggen op ca. 94 cts. per h.K.G. entrepôt, een prijs, die nog gunstig afsteekt bij verleden jaar, toen het ruim 84 cts. bedroeg.

Voor de Londensche veilingen bedroeg het gemiddelde voor Britsch-Indische thee 1 sh. 7.3 d. tegenover 1 sh. 5.7 d. in 1925 en voor Ceylonthee 1 sh. 8.3 d. tegenover 1 sh. 8.1 d. in 1925.

Amsterdam, 20 December.

### IJZER.

Het gaat met de hervatting der productie in Engeland nog niet voor den wind. De kooksprijzen — hoewel reeds belangrijk teruggelopen — blijven toch altijd nog zoo hoog, dat eene loonende productie niet mogelijk is. Slechts die bedrijven, welke over eigen mijnen beschikken, hebben hun hoogovens reeds aangestoken, zoo in het Cleveland district, waar dit met ongeveer 20 ovens is gebeurd. De hooge kooksprijs heeft er verder toe geleid dat de prijzen voor Cleveland ijzer, waarvan de Nr. 3 kwaliteit voor Januari-levering tegen 85/6 f.o.b. werd aangeboden, weer verhoogd zijn; voor Nr. 3 tot 88 shilling.

In België is de stemming voor walsproducten — en dan speciaal stafijzer — nog weer wat zwakker geworden. Ook ruwijzer heeft iets van zijn stevigte verloren en er zijn zaken gedaan beneden den officieelen kartelprijs.

Inderdaad heeft het Internationale Ruwstaalkartel (zie het vorige bericht) voor het eerste kwartaal de productie verlaagd en is dus zijn roeping getrouw gebleven.

Terwijl omtrent de Duitse Januari-prijzen nog geen beslissing is genomen, zijn de Fransche verhoogd. De stabiliteit van den franc en de daarmee gepaard gaande deflatieverschijnselen hebben hiertoe geleid. Gieterij-ijzer PL No. 3 wordt 540 frs.

	Notering in de week van		
	22/28 Nov. 1926	29 Nov.- 5 Dec. '26	30 Nov.- 6 Dec. '25
<b>Ruwijzer.</b>			
<i>f.o.b. Middlesborough<sup>1)</sup></i>	Sh.	Sh.	Sh.
Cleveland Foundry no. 1	118/-	90/6	69/6
" " " 3	113/-	88/-	67/-
" " " 4	112/-	87/-	66/-
Hematite East Coast			
Mixed Numbers ....	87/6-90	90/-94/6	76/-
<i>Wagon départ Longwy</i> <i>(Lotharingen)</i>	Frs.	Frs.	Frs.
Moulage P. L. no. 3....	600,—	600,—	345,—
Semi-phosphoreuse ....	640,—	640,—	360,—
<i>ab Werk Rheinl.-Westfalen</i>	Mk.	Mk.	Mk.
Giesserei roheisen no. 1	88.—	88.—	88.—
" " " 3	86.—	86.—	86.—
Hämatit.....	93.50	93.50	93.50
<i>f.o.b. Antwerpen</i>	Sh.	Sh.	Sh.
Gieterij ruwijzer no. 3..	82/6-85	82/6-85	57/3
<b>Walsproducten.</b>			
<i>f.o.b. Antwerpen (vrijbl.)</i>	Sh.	Sh.	
Stafijzer .....	109-110	108/6-110	—
Plaatijzer 5 mM.....	125 126	125-126	—
" 3 " .....	135-136/6	135-136/6	—

<sup>1)</sup> De groote daling der Engelsche noteringen moet zoo worden verstaan, dat die in de eerste kolom betrekking hebben op prompte levering, die in de tweede op levering in de maand Januari.

### METALEN.

Loco-Noteringen te Londen:

Data	Koper Stand- daard	Koper Electro- lytisch	Tin	Lood	Zink
20 Dec. 1926..	57.2/6	64.1/0	308.1/5	29.5/-	32.1/5
13 " 1926..	57.7/6	64.10/-	307.12/6	29.5/-	33. -
6 " 1926..	57.-/-	64.5/-	313.17/6	28.15/-	33.2/6
29 Nov. 1926..	56.17/6	65.-/-	320.2/6	29.7/6	33.15/-
21 Dec. 1925..	60.7/6	66.7/6	286.2/6	34.10/-	38.10/-
20 Juli 1914..	61.-/-		145.15/-	19.-/-	21.10/-

### VERKEERSWEZEN.

#### VRACHTENMARKT.

Van Noord-Amerika was een flinke vraag naar tonnage voor graan, doch de vrachten zijn door het groote aanbod van tonnage gezakt. Van de Northern range zijn de vrachten ongeveer 1/- per qtr. lager geworden. Naar Antwerpen

of Rotterdam is per December 17 cents gedaan en later iets meer dan 15 cents en per Januari naar Antwerpen/Hamburg range 18 cents tot 16 cents. Naar U.K. werd 4/- tot 3/4½ per qtr. betaald per December, terwijl per dezelfde positie naar de Middellandsche Zee is bevracht tegen 19 cents. Van West St. John is een boot gedaan per prompt naar de Middellandsche Zee tegen 21 cents, doch de vracht is nu niet hooger dan 19 cents. De Golf van Mexico is kalm en er werd slechts één boot bevracht tegen 24 cents naar de Middellandsche Zee.

Van West-Indië waren slechts weinig suikerorders aan de markt. In het begin der afgelopen week werd voor een 6000 tonner 25/- betaald, doch tegen het einde was slechts 23/- te bedingen van Cuba.

In het begin van de week was de North Pacific levendig en er werden minstens 6 booten bevracht voor verschillende posities tusschen December en midden Februari. Voor spoedige belading werd 40/9 van Vancouver en 41/6 van Prince Rupert betaald. Voor de latere posities was 40/- de beste vracht van Vancouver. De vraag is echter sindsdien afgenomen.

De markt van de La Plata rivier was levendig, speciaal voor Januari, voor welke positie een flink aantal bevrachtingen tot stand kwam. De vrachten zijn echter lager geworden; per Januari werd 30/- betaald van de boven La Plata havens. Voor December was minder vraag en de vracht voor deze positie is tot 35/- gezakt.

De chilisalpeter vrachtenmarkt is lusteloos gebleven. Voor de beschikbare lijnbootruimte per Januari wordt tevergeefs 27/6 geboden. Een volle lading is gedaan per Januari naar U.K./Continent tegen 35/-, optie Noord-Spanje 36/3, Middellandsche Zee 37/6, Denemarken/Zweden 37/6 of Danzig 40/-.

Het tekort aan tonnage in de Oostelijke afdelingen blijft bestaan, doch daar vrijwel geen vraag naar ruimte bestaat hebben de vrachten een neiging tot dalen, speciaal voor latere posities. Van Australië zijn de vrachten over het algemeen lager geworden. Ondanks het voortdurend pogen daartoe is tot nu toe ook nog geen overeenstemming bereikt tusschen de Australische bevrachters en de Britsche reeders. Afsluitingen zijn o.a.: Januari (7000 tons 10 pCt.) 54/3; Februari 50/- van Zuid-Australië, Victoria, Sydney, terwijl van West-Australië betaald werd: Dec./Jan. 46/3, Jan./Febr. 47/6, Febr./Maart 42/6.

Van Burmah werd een 6000 tonner bevracht naar Hamburg direct tegen 32/6. Per Febr./Maart wordt 31/3 in uitzicht gesteld. Van Zuid-Afrika werden kolen bevracht naar Aden of Perim per begin Februari tegen 15/- en naar Colombo tegen 12/-.

Van Sulina is bevracht naar U.K./Continent tegen 22/9 voor Januari belading. De Zwarte Zee is kalm en de vracht is nominaal 18/- naar continentale havens.

Ook de Middellandsche Zee is kalmer geworden en de vrachten zijn gedaald, in sommige gevallen zelfs 2/-. Van Algiers of Bona naar Rotterdam werd 7/6 en 7/3 gedaan tegen 9/6 de vorige week. Voor fosfaat werd een groote boot bevracht van Sfax naar Amsterdam tegen 13/-.

De Golf van Biscayë was levendig en er werd een flink aantal bevrachtingen gedaan. Bilbao/Rotterdam betaalde 8/-, 7/10½ en 7/9; Glasgow 7/9; Tyne Dook 7/3; Rande/Rotterdam 7/9 en Onton/Rotterdam 8/-.

Kolen van Engeland werden o.m. als volgt bevracht: van de Oostkust Sundsvall 11/6, Drontheim 9/-, Rouaan 4/9, Gibraltar 9/6 en van het Engelsche kanaal: Rouaan 4/3, Lissabon 9/6, Las Palmas 9/6, Rio 14/3.

### RIJNVAART.

Week van 12 t/m. 18 December 1926.

De aanvoeren van zeezijde, hoofdzakelijk erts, bleven levendig. De verschepingen van kolen waren minder druk dan de voorafgaande week. Scheepsruimte bleef, bij tamelijk veel vraag, tot het laatst der week voldoende beschikbaar.

De ertsvrachten bedroegen tot het laatst der week f 0,60 met ¼ en f 0,70 met ½ lostijd, daarna werd f 0,70—0,80 betaald.

Naar den Bovenrijn was matige vraag. Voor ruwe producten betaalde men f 1,80—2,— per last. Het sleeploon bedroeg f 0,40—0,45 tarief.

De waterstand bleef vallend. Naar den Bovenrijn werd op M. 1,80 afgeladen, naar de Ruhrhavens en Maxau op M. 2,50.

In de Ruhrhavens namen de verschepingen van kolen af, daartegenover was scheepsruimte meer dan voldoende beschikbaar.

De vracht voor exportkolen naar Rotterdam bedroeg Mk. 1,60 tot Mk. 1,20 per ton met vrij sleepen.